

82

Konkurs Szopek
Krakowskich

Katalog
wystawy
pokonkursowej

Konkurs Szopek
Krakowskich

Kolegium Wydawnicze Muzeum Krakowa: Jacek Salwiński (przewodniczący), Marcin Baran (sekretarz), Anna Biedrzycka, Ewa Gaczol, Piotr Hapanowicz, Katarzyna Moskal, Zdzisław Noga, Wacław Szczepanik, Andrzej Szoka, Przemysław Zarubin

Recenzenci: dr Piotr Hapanowicz, prof. dr hab. Zdzisław Noga

Koncepcja katalogu: Izabela Okręglika

Opracowanie podpisów: Olga Jania

Fotografie szopek: Marcin Gulis, Piotr Idem, Bogdan Krężel

Fotografie z wystawy i konkursu: Marcin Gulis, Piotr Idem, Bogdan Krężel

Projekt i skład: Omega

Korekta: Barbara Cisowska

ISBN 978-83-67828-43-7

© Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków 2025

Rynek Główny 35, 31-011 Kraków

Centrum Obsługi Zwiedzających:

Rynek Główny 35, 31-011 Kraków

tel. 12 426 50 60, e-mail: info@muzeumkrakowa.pl

www.muzeumkrakowa.pl

www.facebook.com/muzeumkrakowa

Druk: ZAPOL Sobczyk Sp. k.

Przedmowa

Z wielką satysfakcją przekazujemy do Państwa rąk kolejny katalog wystawy pokonkursowej 82. Konkursu Szopek Krakowskich. Jest to już czwarty tom z tej serii, której głównym założeniem jest zachowanie wizerunków konkursowych szopek krakowskich ustawianych każdego roku pod pomnikiem Adama Mickiewicza na Rynku Głównym w Krakowie. Po raz kolejny liczba dzieł szopkarek i szopkarzy zgłoszonych do konkursu, zapoczątkowanego w 1937 roku przez Jerzego Dobrzyckiego, wyraźnie przekroczyła 200. Cieszy nas, że ze stale rosnącym zainteresowaniem spotyka się kategoria rodzinna. Prace wykonane wspólnie przez dorosłych i najmłodszych budzą szczególnie ciepłe uczucia i dają nadzieję na trwanie wyjątkowego dziedzictwa szopkarstwa krakowskiego w kolejnych pokoleniach. Z kolei liczba szopek zgłoszonych do kategorii OFF (36) świadczy o trafności decyzji jury, aby dopuścić do konkursu dzieła, które szukają nowych inspiracji i interpretacji szopkarskiego kanonu.

82. Konkurs Szopek Krakowskich w 2024 roku zbiegł się z obchodami 10-lecia wpisu szopkarstwa krakowskiego na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. W ciągu tej dekady pożegnaliśmy wielu wspaniałych i nagradzanych twórców szopek, jak Jacek Głuch, Marian Więcek, Ferdynand Kijak-Solowski, Andrzej Borucki, Edward Markowski, Tadeusz Gillert, Maciej Moszew. Tradycja jednak trwa, a zastępstwo pokoleń mimo wszystko jest zapewnione. Młodzież, nawet jeżeli nie tak liczna jak przed laty, łapie szopkarskiego bakcyła, doskonaląc swoje umiejętności na muzealnych warsztatach i studiując jedyny

podręcznik budowy szopki krakowskiej autorstwa utytułowanego twórcy Wiesława Barczewskiego *Szczypta iluzji, trochę kleju, czyli jak się robi szopkę krakowską*, który został wznowiony w 2024 roku przez Muzeum Krakowa.

Szopka krakowska to jednak przede wszystkim rodzina, która bezpośrednio i pośrednio zaangażowana jest w tworzenie błyszczącego od staniolu dzieła. To w rodzinie ma miejsce najczęściej przekaz międzypokoleniowy: dzieci i wnuki najpierw podpatrują prace swoich rodziców lub dziadków, a z wiekiem same zaczynają włączać się w to wielkie domowe przedsięwzięcie, aby w kolejnym kroku zacząć wykonywać własne szopki krakowskie. Oceniając prace zgłoszone do konkursu, niejednokrotnie dostrzegamy podobieństwo stylu między zgłoszonymi szopkami, co zazwyczaj świadczy o pokrewieństwie ich autorów. Z tego powodu motywem przewodnim ostatniej wystawy pokonkursowej i jej głównym bohaterem były właśnie szopkarskie rodziny, zarówno te, które od kilku pokoleń podtrzymują szopkarskie tradycje, jak też te startujące od niedawna w rywalizacji o najlepszą szopkę w kategorii rodzinnej.

Wydanie niniejszego katalogu było możliwe dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach projektu „Szopkarskie rody. Przeszłość przyszłości dla rozwoju rzemiosła szopkarstwa krakowskiego”.

Chciałbym wyrazić podziękowania zespołowi Muzeum Krakowa, który przyczynił się do wydania tego katalogu: kuratorce wystawy pokonkursowej i kierownicze projektu Małgorzacie Niechaj, autorom fotografii Marcinowi Gulisowi, Piotrowi Idemowi i Bogdanowi Krężelowi, a także dr. Andrzejowi Szoce, Oldze Jani, Izabeli Okręglickiej i Barbarze Cisowskiej.

Michał Niezabitowski
Dyrektor Muzeum Krakowa

Werniki
Werniki
Werniki

Wystawa pokonkursowa

82. Konkursu Szopek Krakowskich

W dniu 5 grudnia 2024 roku miał miejsce 82. Konkurs Szopek Krakowskich. Tak długa tradycja przyciąga szopkarzy, mieszkańców Krakowa oraz dziennikarzy pod pomnik Adama Mickiewicza na Rynku Głównym. Jak co roku, w pierwszy czwartek grudnia gromadzą się tam setki osób, aby spotkać szopkarzy i obejrzeć ich nowe prace zgłoszone do konkursu. Dla szopkarek i szopkarzy to dzień szczególny, świętowanie zwieńczenia wielomiesięcznej pracy nad szopką. Pokazanie się z nią na krakowskim Rynku Głównym i spotkanie z innymi twórcami jest ważne dla ich tożsamości, zachowania tradycji i wymiany doświadczeń; jest to też konfrontacja z dziełami innych szopkarzy. W tym roku, tak jak w poprzednim, niestety była niesprzyjająca pogoda z wiatrem i opadami mokrego śniegu z deszczem. Dlatego też znów szopki prezentowane były głównie pod arkadami Sukiennic. Tylko nieliczni mistrzowie stawiali, choć na chwilę, swoje prace na stopniach pomnika Adama Mickiewicza, by tradycji stało się zadość.

Konkurs szopek to wyjątkowa tradycja i krakowskie święto, choć od pierwszego konkursu w 1937 roku zmieniało się nie tylko miejsce prezentacji prac szopkarzy, ale zmianie uległy też kategorie ocenianych szopek oraz regulamin. Niezmienny natomiast jest zachwyt licznych widzów i zaciekawienie twórczymi możliwościami szopkarzy. Coraz bardziej dopracowaną i trwającą coraz dłużej wystawę nieustannie odwiedzają tłumy zwiedzających, by podziwiać co roku nowe dzieła. Wystawa trwa coraz dłużej, gdyż jest to jedyna okazja zobaczenia pokonkursowych szopek, ponieważ muzeum kupuje tylko kilka z nich, pozostałe wracają do szopkarzy lub nabywają je inne instytucje bądź prywatne osoby. W ostatnich latach coraz więcej szopek zostaje sprzedanych.

W 2023 roku świętowaliśmy 5. rocznicę wpisu szopkarstwa krakowskiego na Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO, a w roku 2024 minęło już 10 lat od wpisania tego rękodziela na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Widoczny jest wzrost zainteresowania nie tylko zwiedzaniem, oglądaniem i zakupem szopek, ale – co szczególnie cieszy – ich wykonywaniem. Udział w konkursie postrzegany jest jako wyróżnienie i nobilitacja.

W 2024 roku na konkurs zgłoszono podobną rekordową liczbę szopek jak w roku ubiegłym – 226 (229 w 2023 r.), w tym: 65 szopek w kategorii dorosłych, 18 szopek w kategorii szopek młodzieżowych, 46 szopek dziecięcych, 28 – rodzinnych, 33 szopki szkolne i 36 szopek w kategorii OFF (kategoria wprowadzona w 2023 r., wtedy zgłoszono 16 szopek).

Na ten wyjątkowy konkurs w sumie aż 101 prac zostało wykonanych przez osoby dorosłe. To więcej niż w 2023 roku, więcej było też szopek dużych i średnich. Poziom ich wykonania również był bardzo wysoki. Wzrosła znacząco liczba szopek wykonanych przez młodzież – z 6 do 18, m.in. w następstwie poszerzenia tej kategorii o grupę wiekową 12–14 lat, co z kolei przyczyniło się do zmniejszenia się liczby szopek dziecięcych z 68 do 46 (w tej kategorii zostały dwie grupy wiekowe) oraz szkolnych – z 45 do 33. Zwiększyła się za to liczba szopek rodzinnych – z 19 do 28 (w tej grupie niektóre dzieci zrobiły dodatkowo szopki samodzielnie).

Szopki w kategorii dorosłych jak zwykle oceniano ze względu na rozmiar: duże (zgłoszono 9 szopek), średnie (20), małe (17) i miniaturowe (19).

Ogólnie poziom prac był bardzo wysoki, większość była tradycyjnie wykonana i bardzo dopracowana, zarówno te wykonane przez dorosłych, młodzież, jak i dzieci oraz rodziny. W wielu szopkach motywem przewodnim było odwołanie do jubileuszy i rocznic. Upamiętniono m.in.: 125 lat Muzeum Krakowa (w szopkach nr 16, 106, 148, 168 – logo MK, w szopce nr 184 zaprezentowano także postać dyrektora z transparentem w kształcie szopki), 145 lat Muzeum Narodowego w Krakowie (w szopce nr 71 – logo MNK) i 230. rocznicę przysięgi Tadeusza Kościuszki (w szopkach nr 68, 71, 106, 162 – postać, w szopce nr 151 daty: 1794–2024 na tle panoramy Krakowa). W wielu szopkach autorzy przywołali Rok Obwarzanka Krakowskiego (w szopkach nr 12, 13, 27, 35, 43, 75, 92, 97, 129, 137, 155, 174, 183, 193 – stragan z obwarzankami, a szopki nr 21 i 241 umieszczono w dużym obwarzanku). W kilku szopkach została upamiętniona królowa Jadwiga (szopki nr 61, 162, 235, 148) oraz 660 lat istnienia Uniwersytetu Jagiellońskiego (szopki nr 20, 42, 61, 239). Dla szopkarzy ważna była także zmiana na stanowisku prezydenta Krakowa przedstawiona w formie przekazania władzy

przez ustępującego Jacka Majchrowskiego nowemu prezydentowi Aleksandrowi Miszałskiemu [szopki nr 61, 47, 177].

Konkurs szopek krakowskich rozwija się dynamicznie, dlatego też jego regulamin jest stale dopracowywany i aktualizowany. W 2023 roku organizator zdecydował o wprowadzeniu dodatkowej kategorii OFF, otwartej na różnorodne techniki i wyraz artystyczny prezentacji misterium Bożego Narodzenia. Jak pokazała praktyka, ta kategoria trafiła w gust licznych artystów.

Szopki tradycyjne są oceniane według określonych kryteriów, tj.: tradycyjność, architektura [krakowska obowiązkowo], kolorystyka, lalki, narracyjność, elementy ruchome i światło, nowatorstwo, dekoracyjność i ogólne wrażenie estetyczne oraz tradycyjna technologia wykonania szopki. Natomiast w kategorii OFF wprowadzono inne kryteria: ogólne wrażenie estetyczne, innowacyjność dzieła i innowacyjność użytych technik. Żadna praca nie może zawierać elementów mowy nienawiści według definicji przyjętej przez Radę Europy. Tradycyjne szopkarstwo to rękodzieło, dlatego jury najwięcej punktów przyznaje za wykonane własnoręcznie szopki, jak i detale oraz figurki współgrające stylem, proporcjami i kontekstem z architekturą. W ramach rozwoju szopkarstwa doceniane jest użycie także nowoczesnych materiałów czy technik, np. przy wykonywaniu mechanizmów czy oświetlenia. W 2023 roku po raz pierwszy wprowadzono zgłaszanie prac do konkursu elektronicznie przez formularz zamieszczony na stronie Muzeum Krakowa, a w 2024 został on zmieniony i dopracowany: do formularza została załączona metryczka do szopki z pytaniami o technikę wykonania, użyte materiały oraz motywy przewodnie, tematykę i postaci, co pozwoliło jury na lepsze rozeznanie i ocenę szopek. W przyszłości zebrane informacje pozwolą organizatorom mieć wgląd w całokształt twórczości autorów szopek.

Na konkurs wielu mistrzów przygotowało wyjątkowe dzieła, docenione przez jurorów, gdyż w każdej kategorii było dużo nagród równorzędnych. Jury było wyjątkowo zgodne w przyznaniu I nagrody twórcom dużej i średniej szopki, w przypadku pozostałych wyróżnień trwały długie dyskusje, które doprowadziły do przyznania wielu miejsc ex aequo.

Spśród 9 szopek dużych większość została nagrodzona i wyróżniona. Każda z nich była w innym stylu, z wykorzystaniem różnych materiałów i różnorodnych przedstawień. I nagrodę otrzymała szopka autorstwa Zbigniewa Zymana wykonana z niezwykłą precyzją, z zachowaniem tradycji oraz dopracowanymi figurkami i detalami. To szopka wielopoziomowa z licznymi poruszającymi się postaciami. Na pierwszej kondygnacji – z postaciami i symboliką krakowską, na tle architektury obronnej flankowanej przez dwie wieże, przed

którymi stoją rycerze trzymający tarcze z literą „K” – umieszczono Smoka Wawelskiego, który, otwierając paszczę i świecąc oczami, wychodzi z bramy z herbem Krakowa na znajdujący się poniżej napis „Kraków 2025”. Na drugiej kondygnacji, pod arkadami Sukiennic, w korowodzie wokół aniołów poruszają się pasterze z owcami, kolędnicy i Trzej Królowie z darami dla Dzieciątka. Na trzecim poziomie, pośrodku, pod gotycką kaplicą znajduje się Święta Rodzina, a po bokach postaci tańczących aniołów w bliźniaczych kaplicach zakończonych kopułą wzorowaną na kaplicy Zygmuntowskiej. W zwieńczeniu są trzy wieże: boczne symetryczne przypominają te z katedry wawelskiej, a środkowa z zegarem zakończona jest wieżyczkami hejnalicy mariackiej i misternym orłem w koronie. W całości szopka ta to barwna szlachetna elegancja z proporcjonalnymi elementami architektury uzupełnionymi wyjątkowo dopracowanymi tradycyjnymi detalami. II nagrodę otrzymały dwie szopki: Romana Woźniaka i Aleksandra Wełny. Choć obie szopki są wysokie i okazałe, podobnych rozmiarów, to zupełnie różne pod względem konstrukcji elementów architektury, postaci, dekoracji itp. Szopka Romana Woźniaka jest wyjątkowo rozbudowana, z największą liczbą scen i ruchomych postaci, bogato dekorowana i ozdobiona elementami architektury z licznymi detalami. Całość prezentacji jest dedykowana jubileuszowi 660-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na przodzie zostały umieszczone sceny i postaci z dziejów UJ: od lewej data 1364, król Kazimierz Wielki funduje Akademię Krakowską, król Władysław Jagiełło odnawia uniwersytet za sprawą królowej Jadwigi (postać z herbem andegaweńskim), król Zygmunt Stary (obok stoi królowa Bona) nadaje przywileje rozwijające uczelnię. Postaci trzymają karteczki z komentarzem do przedstawianych wydarzeń i stoją przed zwieńczonymi kopułami wieżami z katedry wawelskiej. Pod środkową wieżą porusza się korowód postaci historycznych, a nad nią umieszczono zegar z Collegium Maius i ruszające się postacie związane z tą najstarszą polską uczelnią. Na drugiej kondygnacji pod gotyckim łukiem są św. Józef i Maryja kołysząca na rękach Dzieciątka Jezus, a po bokach fragmenty kolegiów UJ: Maius i Novum. Szopka ta posiada niesymetryczne różnokolorowe wieże, zwieńczona jest wieżą katedralną z zegarem, dzwonem, z postaciami świętych i krzyżem na szczycie. Boczne wieże zakończone są wieżyczkami: lewa – mariacka z hejnalistą i herbem Krakowa, a prawa – z godłem zawierającym Orła i Pogoń. Z kolei szopka Aleksandra Wełny to wielokondygnacyjna kompozycja z licznymi postaciami historycznymi i kolędników pod arkadami Sukiennic na pierwszym poziomie, z postaciami świętych na drugim oraz Świętą Rodziną z Dzieciątkiem w kołysce pod ostrołukową kaplicą zwieńczoną kolędniczą gwiazdą, flankowaną bliźniaczymi kaplicami z kopułą kaplicy Zygmuntowskiej na trzeciej kondygnacji. W szopce rozmieszczono symetrycznie liczne wieże,

z których siedem zwieńczonych jest biało-czerwonymi flagami, a na środkowej katedralnej znajdują się dzwon i postaci świętych. Wszystkie figurki są własnoręcznie w podobny sposób wymodelowane w strojach ze staniolu. Autor używa także do dekoracji szopki dużo pasmanterii oraz gotowych elementów, np. kwiatów, koralików i szklanych ozdób. III nagrodę otrzymał Józef Madej za wyjątkową szopkę w stylu ludowym z dwoma wiejskimi chatami na pierwszej kondygnacji: z prawej przed chatą z napisem „Tonie 1906–1907 Lucjan Rydel *Betlejem polskie*” postaci kolędników, z lewej – postaci z tzw. kolędy u Rydla, którym towarzyszą muzycy w strojach ludowych. Pośrodku umieszczono figurę św. biskupa Stanisława z napisem w podstawie „800 lat krakowskich Toń 1224–2024”. Szopka Józefa Madeja to wysoka, wielopoziomowa konstrukcja z dużą liczbą postaci rzeźbionych przez autora w drewnie, malowanych i ubranych w stroje z materiału bądź staniolu. Autor na drugiej kondygnacji pod kopułą kaplicy Zygmuntowskiej umieścił Świętą Rodzinę. Oddają jej hołd górale z owieczkami, w tle nietypowa prezentacja z napisem „Nie było miejsca dla Ciebie”, a poniżej szyld „Okno życia”, panorama oraz herb Krakowa. W środkowej wieży dzwonnik wawelski porusza dzwon. Przy bocznych wieżach z wieżyczkami wzorowanymi na hejnalicy stoją aniołowie grających na trąbach. Szopkę wieńczą, obok flag polskich, liczne elementy symboliki krakowskiej: flagi białoniebieskie, herb, litera „K”. Całość szopki udekorowana jest koralikami, pasmanterią, staniolem i brokatową folią samoprzylepną. Autor dołączył do swojego dzieła opis ułatwiający identyfikację bogatej narracji, postaci i dekoracji. Wyróżnienie Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa otrzymała szopka Filipa Fotomajczyka za „wrażliwość społeczną i dostrzeżenie miejskiej rocznicy integrującej społeczność akademicką Politechniki Krakowskiej”. To szopka zrobiona na wzór klasycznych szopek dawnych mistrzów: symetryczna, okazała, z dużą podstawą, trzema głównymi odseparowanymi wieżami, zdobiona tradycyjną techniką ze staniolu oraz ręcznie wykonanymi postaciami. Szopka upamiętnia jubileusz 80-lecia Politechniki Krakowskiej. Złożona jest z budynków uczelni (główny gmach, budynek przy ul. Podchorążych, portal przy ul. Kanoniczej 1, kościół św. Floriana, w którym odbywają się inauguracje roku akademickiego). Pierwszą kondygnację stanowi zabytkowy budynek dawnych koszar austriackich przekazanych Politechnice Krakowskiej, a centralna część szopki to kościół św. Floriana, gdzie pośrodku w kaplicy pod portalem umieszczono Świętą Rodzinę (nad nią anioł), której pokłon oddają Trzej Królowie, po bokach tańczą postaci w krakowskich strojach. Dzieciątka adorują również studenci (na witrażach powyżej) oraz grono profesorskie (poniżej w portalu gmachu Politechniki). Ponad Świętą Rodziną i herbem Krakowa znajduje się postać Tadeusza Kościuszki w trakcie przysięgi na krakowskim Rynku w 1794 roku. Wszystkie postaci

wykonane ze staniolu stwarzają wrażenie ruchu i lekkości. Autor także przypomina historyczną renowację w 2024 roku dwóch wież: mariackiej hejnalicy, która góruje pośrodku szopki zwieńczona orłem, oraz wieży Zegarowej na Wawelu w formie bliźniaczych wież po bokach z biało-czerwonymi flagami. Szopka została udekorowana licznymi tradycyjnymi detalami wykonanymi po mistrzowsku z dużą starannością. Interesująca jest także tradycyjna szopka Anny Malik upamiętniająca 650. rocznicę urodzin św. Jadwigi królowej przedstawionej ponad Świętą Rodziną w stroju w barwach herbu andegaweńskiego w złotej koronie z insygniami królewskimi, które ofiarowała na odnowę krakowskiej wszechnicy. Elementy architektury i witraże nawiązują do katedry wawelskiej. Na sterczynach fasady wspinają się aniołki, a ponad okrągłym oknem jest twarz Boga Ojca, nad nią postać archanioła w zbroi – te dwa elementy (podobnie jak anioły otaczające Świętą Rodzinę) wzorowane są na polichromii autorstwa Włodzimierza Tetmajera z kaplicy Zofii Holszańskiej. Na podstawie szopki przed obrazem Matki Boskiej Piaskowej z kościoła Karmelitów (ufundowanego przez królową Jadwigę) stoją postaci Jana Matejki i jego żony Teodory w sukni zaprojektowanej przez męża, którzy 160 lat temu brali ślub w kaplicy MB na Piasku. Szopkę wieńczą wieża baniasta z orłem, a po bokach wieże mariackie z flagami. Podobnie Stanisław Dudziak umieścił w swojej szopce liczne postaci i sceny historyczne: na pierwszej kondygnacji Tadeusz Kościuszko w otoczeniu Bractwa Kurkowego oraz obywateli Krakowa, którym towarzyszą m.in. Smok Wawelski, Lajkonik, kwiaciarka. Na drugim poziomie – kapela Krakowska Szmelcpaka w gronie par Krakowiaków i Krakowianek, a na trzecim – Święta Rodzina i Trzej Królowie oddający pokłon Dzieciątku. To szopka wysoka, smukła, zwieńczona hejnalicą z gwiazdą kolędniczą. Szopka Kryspina Wolnego to szopka tradycyjnie wykonana ze staniolu z licznymi detalami, witrażami, wieloma wieżami z flagami biało-czerwonymi, biało-niebieskimi, z dominującą wieżą mariacką zwieńczoną orłem. Świętą Rodzinę autor umieścił tradycyjnie na trzeciej kondygnacji pod kopułą kaplicy Zygmuntowskiej, ale w towarzystwie Pana Twardowskiego na kogucie. Na drugiej kondygnacji Kryspin Wolny przedstawił wyjątkową krakowską tradycję dekoracji miasta szopkami krakowskimi w gablotach od listopada do lutego w ramach akcji „Wokół szopki”, stoi tu także choinka z Rynku Głównego, w roku 2024 ogłoszona najpiękniejszą. Wśród szopek dużych od kilku lat pojawia się nietypowa szopka zrobiona przez Dominika i Franciszka Grochalów, wykonana głównie z drewna, na szerokiej podstawie, z której wyrastają wieże z dużą liczbą scen i postaci. Pośrodku znajduje się wieża mariacka z hejnalistą w oknie. W przyziemiu centralnie umieszczono Dzieciątko Jezus adorowane przez liczne postaci, po lewej stronie – pomnik Mickiewicza i kwiaciarki, a po prawej – m.in. kapelę i tańczącą parę w strojach ludowych.

W kategorii szopek średnich, których było 20, rywalizowali zarówno uznani mistrzowie, jak i debiutanci. I nagrodę przyznano szopce autorstwa Leszka Zarzyckiego, II – Zbigniewa Grzecha, a III – Stanisława Malika, wyróżnienie zaś powędrowało do Krzysztofa Delkowskiego i Małgorzaty Konieczny. Nagrody otrzymali szopkarze z długoletnim stażem, tworzący dzieła o różnorodnych formach i z przeróżnych materiałów. Każda z tych szopek ma inny styl, konstrukcję i dekoracje. W szopce Leszka Zarzyckiego z doskonałymi elementami rozbudowanej, barwnej architektury, zachwycają wyjątkowo piękne i dopracowane postaci: na pierwszej kondygnacji Świętej Rodziny, tańczących Krakowianek, Trzech Króli oraz Krakowiaków (po bokach, za herbami Krakowa): jeden trzyma gwiazdą kolędniczą, drugi – szopkę. Na drugiej kondygnacji postaci aniołów. Wśród licznych wież dominuje mariacka z orłem, po bokach – bliźniacze wawelskie wieże zegarowe z dzwonem, zwieńczone białoczerwonymi flagami, a niższe białoniebieskimi. Szopka Zbigniewa Grzecha jak co roku jest w niepowtarzalnym stylu: lekka, ażurowa, z flankującymi elementami Kurzej Stopki z Wawelu, smukła, z wykorzystaniem karbowanej tektury, z grupami ciekawie wykonanych postaci: na pierwszej kondygnacji kapela Krakowiaków i górali oraz kolędnicy, na drugiej – Święta Rodzina z aniołami. Powyżej w oknach autor umieścił witraże z kościoła Franciszkanów: pośrodku *Bóg Ojciec*, a po bokach witraże z kwiatami. Szopka Stanisława Malika jest rozbudowana, trzykondygnacyjna, zwieńczona pośrodku tradycyjnie wieżą baniastą z orłem, bocznymi wieżami mariackim z flagami białoniebieskimi. Autor dekoruje szopkę staniolowymi zwijkami z wyjątkowym motywem kwiatów wykonanych z kolorowych folii. W tradycyjnej architekturze umieszcza rzeźbione, malowane postaci, a pośrodku gwiazdę, nawiązując w ten sposób do tradycji jasełkowej rodziny Malików ze Zwierzyńca. Tym razem obok tradycyjnie przedstawionych Świętej Rodziny, Lajkonika i aniołów przypomnieli jubileusze: 145 lat Muzeum Narodowego i 125 lat Muzeum Krakowa oraz 200. rocznicę insurekcji kościuszkowskiej. Szopka Krzysztofa Delkowskiego i Małgorzaty Konieczny wyróżnia się dopracowanymi detalami architektury z kaplicy św. Bronisławy, kościoła Bożego Ciała, fasady kościoła Dominikanów, kopuły kaplicy Zygmuntowskiej, wieży mariackiej. Na pierwszej kondygnacji tańczące Krakowianki i Krakowiacy, po bokach Lajkonik i Pan Twardowski, na drugiej – Święta Rodzina adorowana przez m.in. Trzej Króli i Krakowiaków. Specjalne wyróżnienie Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa otrzymał Tomasz Dobosz za „innovacyjne wykorzystanie arkady kolumnowej i niezwykłą umiejętność oddania dynamiki w użytych w tej szopce figurkach”. Faktycznie, w szopce na dwóch kondygnacjach między kolumnami prezentują się efektownie wykonane postaci: na pierwszej – tańczących

Krakowiaków i górali oraz orszak Lajkonika, na drugiej – figurki królów, a na trzeciej – Świętej Rodziny pod herbami Polski i Krakowa. Szopka ma lekką ażurową konstrukcję z wieżami: mariacką z datą 2024 i bocznymi z flagami biało-czerwonymi oraz biało-niebieskimi poniżej. Wśród średnich szopek bardzo interesującą przygotował Dariusz Czyż z rozbudowaną architekturą: obronną miejską z bramą z kratą, skąd wychodzi Smok Wawelski (uzupełnieniem są cztery figurki smoków: astronoma, romantyka, fotografa, filmowca z Krakowskiego Smoczego Szlaku), wawelską z Kurzą Stopką, wież (środkowa Zegarowa z dzwonem i trębaczem zwieńczona orłem, boczne mariackie z flagami biało-czerwoną i biało-niebieską). Pod kopułą kaplicy Zygmuntońskiej tradycyjnie umieszczona została Święta Rodzina, której towarzyszą kosynierzy, co jest nawiązaniem do powstania kościuszkowskiego z 1794 roku. Natomiast na drugiej kondygnacji autor przedstawił ciekawą prezentację par tańczących poloneza w związku z wpisaniem tego tańca na listę UNESCO. Za nimi jest Lajkonik, a z przodu pojawiło się nawiązanie do konkursu szopek: na Barbakanie pośrodku stoi autor z szopką „żeglarską” (zgłoszona do konkursu w kategorii OFF), a po bokach osoby z Muzeum Krakowa: dyrektor Michał Niezabitowski i kustosz Małgorzata Niechaj. Uwagę zwraca szopka Julii Cyganik (autorka przeszła z grupy młodzieżowej do grupy dorosłych), gdzie rozbudowana architektura z pięknym detalem została uzupełniona na trzech kondygnacjach postaciami i scenami z legend i tradycji krakowskich, m.in. Lajkonik, Smok Wawelski czy obwarzanki, targi itp. Szopki przygotowują także od lat w ramach terapii zajęciowej pacjentki Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego Sióstr Felicjanek w Krakowie, a także uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej w Radwanowicach.

Mniej było szopek małych – 17, z których większość miała bardzo rozbudowaną architekturę, z licznymi przedstawieniami scen, postaci oraz bogatą narracją. W tej kategorii I nagrodę otrzymały szopki Wiesława Barczewskiego i Jakuba Zawadzińskiego. To konfrontacja doświadczonego mistrza z młodym szopkarzem, który już też odnosi sukcesy. Obie szopki to kwintesencja tradycyjnego szopkarstwa z bardzo dopracowaną architekturą, z interesującymi detalami i licznymi postaciami wykonanymi z kolorowych stanioli, ale prace różnią się formą i stylem wykonania. Wiesław Barczewski od lat zdobywa nagrody w kategoriach szopek małych i miniaturowych, a w 2023 roku nagrodzono go także w kategorii OFF za szopkę malowaną na szkło. Tym razem autor przygotował szopkę z bardzo rozbudowaną klasyczną architekturą z licznymi wieżami, z dominującymi bocznymi, zwieńczonymi flagami biało-niebieską i biało-czerwoną, środkową mariacką z trębaczem w oknie, a w jej podstawie w kaplicy umieścić Świętą Rodzinę. Poniżej na kilku poziomach są sceny z trady-

cyjnymi i legendarnymi postaciami oddającymi hołd Dzieciątku: aniołowie, Trzej Królowie, pastuszkowie, Smok Wawelski z owieczką i szewczykiem. Pośrodku autor umieścił herb Krakowa, pod którym podkreśla wydarzenia związane z 2024 rokiem: zmiana na stanowisku prezydenta Krakowa (w centrum szopki – Jacek Majchrowski odchodzi z urzędu z cygarem i teczką; jego następca Aleksander Miszański prezentuje insygnia prezydenckie, siedząc w zaczarowanej dorożce Jana Kaczary), 650-lecie urodzin św. Jadwigi królowej (po prawej stronie szopki), jubileusz 75-lecia istnienia najstarszego studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca AGH (po lewej). Jakub Zawadziński to mistrz detalu, który perfekcyjnie dekoruje dopracowaną architekturę, odwołującą się do klasyki dawnych szopkarzy. Jego szopka ma pięć wież: środkową z baniastym hełmem z gwiazdą, dwie boczne mariackie z flagami biało-niebieskimi i dwie mniejsze zegarowe pomiędzy nimi. Przedstawienie rozgrywa się na jednej kondygnacji zróżnicowanej poziomami: Święta Rodzina w kaplicy umieszczona jest pośrodku, poniżej u stóp schodów tańczy Lajkonik z włóczkami i z chorążym ze sztandarem, a po bokach pod wieżami przechodzą postaci zatrzymywane przez kosynierów kościuszkowskich (odwołanie do rocznicy insurekcji kościuszkowskiej). Ten ruch postaci był charakterystyczny dla szopek wielkiego mistrza szopkarstwa Macieja Moszewska, któremu autor oddaje hołd. Poniżej głównej sceny przedstawiono krakowskie kwiaciarki z kwiatami na Rynku Głównym. II nagrodę otrzymała szopka Zbigniewa Gillerta, który kontynuuje tradycję rodzinną – jego smukła szopka to szlachetna elegancja oraz mistrzowskie wykonanie dekorującego detalu oraz architektury: zielone zwieńczenia wież, z których środkowa to mariacka, a boczne zakończone są flagami biało-czerwonymi. Święta Rodzina umieszczona została pod kopułą Zygmuntofską z adorującymi postaciami wokół i aniołami grającymi na chwałę Dzieciątka. Na pierwszej kondygnacji tańczy Lajkonik z orszakiem, stoją włóczkowie i kosynierzy (przypomnienie insurekcji kościuszkowskiej) oraz pary Krakowiaków i górali. Autor tradycyjnie wykorzystuje staniole zarówno do dekoracji architektury, jak i do zrobienia figurek. Szopka Zbigniewa Madeja otrzymała III nagrodę za dopracowaną architekturę i rozbudowaną narrację, poświęconą głównie jubileuszowi Uniwersytetu Jagiellońskiego. Świadczy o tym: napis umieszczony na postawie („660 lat UJ”), powyżej na dwóch poziomach i schodach pochód profesorów UJ z rektorem i 16 dziekanami na czele (do tego napis: „Pochód Profesorski UJ na liście UNESCO”), po bokach herby Krakowa i UJ oraz pomniki Mikołaja Kopernika i Hugona Kołłątaja – reformatora uniwersytetu, a za nimi tabliczki z nazwami wydziałów UJ. Dopiero na trzeciej kondygnacji znajduje się Święta Rodzina w kaplicy pod kopułą Zygmuntofską z adorującymi ją aniołami i królami. W szop-

ce dominuje architektura budowli uniwersyteckich: Collegium Maius (Porta Rosa, schody rektorskie, gargulce, obrotowa scena pod zegarem, wykusze) i Collegium Novum (fasada, sterczyny, portale) oraz zielone wieże Uniwersyteckiej Kolegiaty św. Anny z białoczerwonymi flagami, poniżej których znajdują się wieże z białoniebieskimi flagami. W środkowej wieży, wzorowanej na mariackiej, autor umieścił hejnalistę w oknie, a obok na księżycu Pana Twardowskiego, który trzyma indeks, podobnie jak Smok Wawelski poniżej podstawy. W tej kategorii szopka Stanisława Smolenia otrzymała wyróżnienie „za pomysł rzeźbionych figurek i mechanizm”. Jest to nietypowa budowla, gdzie ołtarz tryptykowy z wizerunkiem Świętej Rodziny wsparty jest na wiejskiej zagrodzie ze zwierzętami. Powyżej ołtarza stoją aniołowie grający na trąbach, a całość została zwieńczona trzema wieżami (środkowa z kopułą Zygmuntofską, a z jednej z bocznych zwisa Pan Twardowski na kogucie). Kazimierz Stopiński zachowując swój charakterystyczny styl, od wielu lat tworzy na konkurs dwie szopki: kolorową i tzw. białą. Wśród szopek małych było wiele interesujących, ale na szczególną uwagę zasługują dwie szopki tradycyjnie wykonane, z ciekawą kompozycją architektoniczną, charakterystycznym detalem oraz licznymi postaciami i scenkami. W obu autorki zwróciły szczególną uwagę na zmianę na stanowisku prezydenta Krakowa: w szopce Magdaleny Florkiewicz scenie przekazania klucza do miasta przez Jacka Majchrowskiego Aleksandrowi Miszałskiemu towarzyszą m.in. Lajkonik, Krakowiacy, kwaciarki, królowie, kosynier itp. Anna Kasprzycka prezydentów umieściła obok Świętej Rodziny, zaś na pierwszej kondygnacji ciekawie pokazane scenki: pośrodku siedzi Smok Wawelski, mochy nogi w balii i czyta katalog 80. Konkursu Szopek Krakowskich (nawiązanie do *Przygód Baltazara Gąbki*), a po bokach chaty krakowskie (z prawej z kołędnikami, z lewej rodzina przygotowuje się do Wigilii).

W porównaniu do lat ubiegłych więcej było miniaturek: 19 (w 2023 r. było 17, w 2022 r. – 10, a w 2021 r. tylko 5). Tym razem przyznano aż trzy I nagrody dla szopek: Doroty Bury-Nabiałkowskiej, Zbigniewa Gillerta i Jana Kirsza. Wszystkie są wyjątkowe, piękne dopracowane i pomysłowo wykonane, ale każda w innym stylu. W szopce Doroty Bury-Nabiałkowskiej pośrodku znajduje się Święta Rodzina adorowana przez Trzech Króli i aniołki, powyżej umieszczono za gotycką fasadą Smoka Wawelskiego i Pana Twardowskiego za wieżą mariacką, a poniżej pasterzy z owieczkami. Natomiast w koszu i przed szopką poustawiane są liczne kukiełki do odgrywania przedstawień jasełkowych, które są nawiązaniem do pierwotnej tradycji szopkarskiej. Zbigniew Gillert tradycyjnie przedstawił wieże z zielonymi zwieńczeniami: środkową mariacką, boczne z flagami białoczerwonymi. Święta Rodzina, do której

zmierzają Trzej Królowie, umieszczona została pod kopułą Zygmuntowską, poniżej tańczy Lajkonik z orszakem, z przodu jest herb Krakowa, a po bokach kosynierzy (przypomnienie insurekcji kościuszkowskiej). Natomiast Jan Kirsz tym razem wykonał nietypową czterostronną szopkę, wokół której idzie korowód postaci adorujący znajdującą się powyżej Świętą Rodzinę, umieszczoną na trzpieniu wychodzącym ze skrzyneczki kryjącej mechanizm poruszający szopkę. II nagrodę otrzymała szopka Damiana Kuchty, w której wokół Świętej Rodziny w gotyckiej kaplicy (flankowana przez kopułę Zygmuntowską) porusza się korowód postaci (m.in. Trzej Królowie, dominikanin – autor?). Dominuje tu symbolika miejska (herb Krakowa, litera „K”, biało-niebieskie flagi na bocznych mariackich wieżach). W szopce autorstwa Jana Freiberga (III nagroda) Świętej Rodzinie towarzyszą Trzej Królowie oraz postaci: Smok Wawelski, Lajkonik, para Krakowiaków. Architektura zaś ma symbolikę krakowską i polską. Najmniejszą w tej kategorii szopkę po raz kolejny wykonał Marcin Bojarski w łupince orzecha włoskiego. Natomiast Daniel Turbasa w swojej szopce przedstawił na parterze postaci, które stanowią komentarz do wydarzeń, które miały miejsce w Krakowie na przestrzeni roku, np. remonty, wybory, ale pokazał także kibiców czy łazika marsjańskiego. Szopka Angeliki Bzdoń nawiązuje do 145. rocznicy powstania Muzeum Narodowego w Krakowie. Wykorzystano w niej detale architektoniczne z kościołów: św. Anny, Dominikanów, Franciszkanów, Bożego Ciała, św. Katarzyny, oraz elementy z Sukiennic, teatru Słowackiego, wieży ratuszowej, Wawelu, zdobienia okien z Collegium Maius. Wyróżnienie Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa otrzymał Roman Piątek „za pomyślowe wykorzystanie bryły Barbakanu” (szopkę ze Świętą Rodziną umieścił w Barbakanie, który stoi na filizance, a z jej spodka idą Trzej Królowie).

Od wielu lat przyznawane są też dodatkowe nagrody: Nagrodę im. Zofii i Romana Reinfussów otrzymał Leszek Zarzycki „za całokształt twórczości i wierność tradycyjnej sztuce wykonywania szopek krakowskich”, Nagrodę im. Jerzego Dobrzyckiego – Kryspin Wolny, a Nagrodę im. Anny Szałapak – Jan Kirsz. To od lat nagradzani mistrzowie szopkarstwa.

Szopek młodzieżowych było 18 w dwóch kategoriach wiekowych. W I grupie (od 12 do 14 lat) I nagrodę otrzymał Krzysztof Haberko za szczególnie interesującą szopkę (w szopce z architekturą krakowską umieścił postaci z krakowskich legend i tradycji, wykonane z kolorowego papieru i z główkami zrobionymi z wydmuszek jaj różnych ptaków; obok szopki stoją postaci z tradycji szopki kolędniczej). II nagrodę zdobył Rafał Tyrpa (na szczególną uwagę zasługują tu kwiaciarka i tancerze w strojach ludowych), a III – Antonina Solecka (architektura z tradycyjnym detalem, liczne postaci na trzech poziomach, obok Świętej

Rodziny obrazy Maryi i Jezusa Miłosiernego, a na parterze jeźdźcy na koniach). Wyróżnienie otrzymał Bartłomiej Szwaś za nietypową szopkę umieszczoną w żółtej ciemce. W II grupie (od 15 do 17 lat) jury przyznało I nagrodę Katarzynie Strzelczyk (dopracowana architektura, na pierwszej kondygnacji pośrodku Lajkonik, a po bokach nietypowe przedstawienie: postać Władysława Reymonta podczas pisania powieści *Chłopi* – nawiązanie do 100. rocznicy otrzymania za nią Nagrody Nobla) i Zofii Soleckiej (wyjątkowa czterostronna obracająca się szopka z zegarem, z postaciami z tradycji i legend krakowskich na trzech poziomach). II nagrodę otrzymali Stanisław Ożóg (za szopkę z ciekawą architekturą i dużą liczbą poruszających się postaci, m.in.: Smok Wawelski, Lajkonik) i Julia Nowosad (rozbudowana architektura z witrażem Wyspiańskiego *Bóg Ojciec* powyżej Świętej Rodziny, a poniżej przedstawienie legendy o Smoku Wawelskim), a III nagrodę zdobyła Gabriela Kaczyńska (piękny detal dekoracyjny i witraże, ciekawe postaci, m.in. anioły, kwiaciarka, Smok Wawelski, a wśród kolędników autorka). Pozostałe też były interesujące i wykonane precyzyjnie. Dodatkowo wyróżnienia otrzymali: Paulina Pała, Bruno Jaskierny, Paweł Ziobrzyński oraz autorki wspólnej szopki: Zofia Solecka i Julia Nowosad.

Znacząco wzrosła liczba szopek rodzinnych (było ich aż 28), które są coraz lepsze, doskonalsze, bardziej dopracowane i w większości z tradycyjną architekturą, dekoracjami oraz dużą liczbą ciekawych postaci, wykonywanych głównie przez dzieci. W tej kategorii przyznano I nagrodę pracy, którą wykonali: Marta Dubiel-Jaskierny, Leszek Jaskierny, Patrycja Jaskierny, Bruno Jaskierny, Iwo Dubiel. W tej szopce znalazły się wieże: mariacka, Zygmuntowska i Zegarowa oraz elementy architektury Sukiennic i kaplicy Zygmuntowskiej. Postaci – wykonane z plasteliny – nawiązują się m.in. do 230. rocznicy insurekcji kościuszkowskiej czy do 125-lecia powstania Muzeum Krakowa. II nagrodę otrzymały Joanna Gawarecka, Irena Kłaś, Róża Mystkowska. W ich szopce dominuje architektura gotycka, a wśród licznych postaci obok Lajkonika, Pana Twardowskiego, Smoka Wawelskiego, Krakowiaków, kwiaciarek, m.in. królowa Jadwiga (650-lecie urodzin), królowa Zofia Holszańska (600-lecie koronacji) oraz Jerzy Stuhr; upamiętniono w niej też 125 lat Muzeum Krakowa. II nagrodę ex aequo zdobyli Dominik Panek, Angelika Zielińska-Panek, Filip Panek, Mikołaj Panek za piękną dekorację z witraży i tradycyjnych zwijek staniolowych oraz nietypową scenę: Lajkonik i para Krakowiaków tańczą na tle kurtyny Siemiradzkiego z teatru Słowackiego; po bokach szopki zaś stoją kwiaciarka i rzeźba Smoka Wawelskiego Bronisława Chromego; przypominano też 125 lat Muzeum Krakowa (napis z logo i postać dyrektora Michała Niezabitowskiego z transparentem w kształcie szopki). III nagrodę przyznano Anecie Ostasz-Wąsik,

Paulinie Wąsik, Emilii Wąsik, Grzegorzowi Wąsikowi, Leszkowi Wąsikowi za szopkę wielowieżową, wielokondygnacyjną z licznymi postaciami (obok legendarnych, m.in. Król Kurkowy, Kościuszko, a nawet papież Franciszek) oraz Izabeli Kwit-Kubowicz, Natalii Kubowicz, Łukasza Kubowiczowi (ciekawie wykonane postaci m.in. Lajkonika, Smoka Wawelskiego, Krakowiaków, kołédników, dziewczynki karmiącej gołębie). Wyróżnienie otrzymali Helena Biela, Jakub Biela, Nikodem Biela (nietypowe przedstawienie schodów wachlarzowych, którymi wchodzi adorujący Dzieciątko pasterze, poniżej tańczą pary Krakowiaków, na wieży stoi papież Franciszek, a powyżej trębacz) i Joanna Pater, Janina Pater, Jędrzej Pater (bogata dekoracja ze zwijek). Została też przyznana nagroda specjalna Elżbiety Lang, kuratorki wystawy *Wodzinowski – czuły obserwator*, dla szopki autorstwa Renaty, Bartłomieja i Andrzeja Szwastów „za wykorzystanie w szopce twórczości Wincentego Wodzinowskiego” (postać artysty przy sztaludze oraz dekoracje inspirowane jego obrazami).

Wiele dzieci z tych rodzin wykonuje także samodzielnie dodatkowe szopki, w różnych kategoriach wiekowych. W tych grupach twórców widać potencjał i twórczy zapał, który daje nadzieję na rozwój szopkarstwa i pojawienie się nowego pokolenia szopkarzy. W tej kategorii wyobraźnia nie zna granic, a różnorodność tematów, scen, postaci w wielu pracach jest zaskakująca i zachwycająca.

Liczba szopek szkolnych wykonywanych w grupach pozostaje taka sama. Różny jest ich poziom, ale niektóre grupy startują od lat i rozwijają swoje umiejętności, czego efektem są coraz lepsze dzieła. Coraz więcej jest też dużych szopek z dopracowaną architekturą i bogatą narracją, czasem z dodatkowymi prezentacjami, np. z odsyłającym do nich kodem QR.

W 2023 roku wprowadzono nową kategorię: szopki OFF, w której w 2024 roku było wyjątkowo dużo, bo aż 36, różnorodnych i bardzo ciekawych prac. I nagrodę otrzymała Karolina Starostka-Kokoszka (za gorset krakowski z wyhaftowanymi: z tyłu szopką, a z przodu Lajkonikiem i smokiem). II nagrodę przyznano pracom: Dorocie Bury-Nabiałkowskiej (za zawieszki z głowami z wydmuszek jaj kurzych, przedstawiające postaci z szopki lub twórców szopek czy organizatorów konkursu szopek) i grupie szopkarzy z Centrum Terapii Zajęciowej Kobierzyn za „podłaźniczkę” w formie wieńca, z którego zwisają postaci, ozdoby i symbole związane z szopką i Bożym Narodzeniem. III nagrodę otrzymali Elżbieta Gołka za szopkę z butelek, z barwną architekturą i postaciami, oraz Arkadiusz Goraus za szopkę manipulacyjną (praca w formie tablicy sensorycznej dla dzieci z elementami szopki krakowskiej). Wśród prac w tej kategorii było wiele bardzo interesujących szopek, m.in.

Zbigniewa Burego (duża rzeźba z drewna przedstawiająca kołédnika z szopką i z krukiem na głowie), Krzysztofa Kościelniaka (szopka w obwarzanku), Pauliny Maciaszek i hafciarek (szopka z elementów haftowanych i wyszywanych ze scenami inspirowanymi rzemiosłami, zwyczajami i tradycjami wpisanymi na listę UNESCO), szopka „żeglarska” Dariusza Czyża (szopka umieszczona w sterze żeglarskim z flagami i napisem – także alfabetem Morsa – „Kraków”). Były też szopki: społecznie zaangażowana Andrzeja Ożoga (z energią odnawialną), ekologiczna Andrzeja Malika z napisem „Planty o świcie” (w słoju „żyjąca” szopka rozwijająca się w procesie fotosyntezy jako las w słoiku), która jest hołdem dla przyrody Krakowa, czy herstoryczna (z krakowskimi bohaterkami, jak: Nawojka, pierwsze studentki UJ, Olga Boznańska, Zofia Stryjeńska, siostry Studzińskie idące do Apteki pod Słońcem, Kazimiera Bujdwidowa), lekarska Marty Zajęc i Wojciecha Jakubowskiego (wykonana z opakowań po lekach, na które naklejono zdjęcia budynków szpitali). W tej kategorii autorzy używali różnorodnych technik (szopki przestrzenne i płaskie obrazki wyklejane techniką kolażu, malowane, rysowane, haftowane, rzeźbione, lepiące) i materiałów (papier, drewno, kamienie, glina, plastik, klocki, tkaniny, nici, elementy elektroniczne, piernik itp.).

Jury nie oceniało 3 prac, które nie spełniały regulaminowych kryteriów. Natomiast na wystawie zaprezentowano dodatkowo 5 szopek, które zostały przyniesione na konkurs, ale nie były zgłoszone wcześniej elektronicznie zgodnie z regulaminem.

Wyniki ogłoszone zostały w dniu 8 grudnia 2024 roku przez Dyrektora Muzeum Krakowa dr. Michała Niezabitowskiego podczas uroczystości zorganizowanej w gronie szopkarzy i zaproszonych gości. Nagrody wręczali: Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Kultury Paweł Szczepanik oraz Król Kurkowy „Bratni”, a zarazem strasz Bractwa Kurkowego w Krakowie Zdzisław Grzelka wraz z marszałkami: Markiem Długoszem i Markiem Ziemianinem. Uroczystość uświetnił chór studentów z Uniwersytetu Jagiellońskiego śpiewający kolędy.

Wystawa została otwarta 8 grudnia 2024 roku (od 9 grudnia udostępniona publiczności) i trwała do 2 marca 2025 roku. Wystawie towarzyszyły dodatkowe wydarzenia. Już 9 grudnia została zorganizowana wraz ze Stowarzyszeniem Organizacja Turystyczna Stołeczne-go Królewskiego Miasta Krakowa wyjątkowa uroczystość: odsłonięcie szopki krakowskiej we wnęce w Sukiennicach, w której wróżyła Dzidzianna Solska. Szopkę, ufundowaną przez Stowarzyszenie, stworzyli Renata i Marek Markowscy, małżeństwo krakowskich szopkarzy. Natomiast 15 grudnia została przygotowana specjalna impreza z rozdaniem dyplomów i nagród dla dzieci, rodzin i twórców szopek szkolnych. Towarzyszyły jej występy taneczne dzieci z zespołu Krakowiak oraz słodki poczęstunek. W dniu 21 grudnia została przeprowa-

dzona gra miejska „Kraków w szopce”, opracowana i przygotowana przez szopkarza Filipa Fotomajczyka, zorganizowana we współpracy z Muzeum Krakowa, które przygotowało nagrody dla zespołów rodzinnych biorących udział w grze. W grudniu odbyły się także na wystawie spotkania z szopkarzami, którzy prezentowali tradycję i rzemiosło szopkarstwa krakowskiego. Na ekspozycji można też było porozmawiać i przyjrzeć się pracy Jakuba Zawadzińskiego oraz Andrzeja Ożoga.

Wystawa pokonkursowa szopek krakowskich była prezentowana w holu wejściowym i 9 salach wystaw czasowych Pałacu Krzysztofory. Na wejściu duża plansza informowała o wystawie oraz zawierała definicję szopki krakowskiej. Ponieważ motywem przewodnim wystawy były rody szopkarskie, w holu umieszczono na ścianie z lewej strony teksty o tym fenomenie. Obok zaprezentowano galerię zdjęć szopkarskich rodzin, pokazujących tworzenie szopek i udział w konkursie oraz w uroczystościach nagradzania szopkarzy. W tej przestrzeni pokazano także na ścianie z prawej strony kilka prac z kategorii OFF, wykonanych różnymi technikami w formie płaskich wizerunków szopek.

Szopki konkursowe seniorów były wystawione w dwóch pomieszczeniach: w pierwszej sali – duże i średnie, a w drugiej – małe i miniatury. W tej sali pokazano także prace młodzieżowe. Natomiast w trzeciej sali dodatkowo wydzielono specjalną przestrzeń poświęconą prezentacji szopek włoskich z Caltagirone. Ekspozycję uzupełniały plansze opisowe oraz film promujący Caltagirone z jego tradycją szopek ceramicznych. Dodatkowo zamieszczono tekst o rozwoju sztuki szopkarstwa w Europie. W czwartej sali pokazano szopki rodzinne i dziecięce indywidualne (do lat 8), które zajęły także piątą małą salę. Natomiast szopki dzieci starszych umieszczono w siódmej sali, a szkolne w tej i kolejnej sali oraz na korytarzu do wyjścia z wystawy. W ostatnim pomieszczeniu zaaranżowano salonik – miejsce odpoczynku z kanapami i stolikami, gdzie można było obejrzeć nagrania wywiadów z Filipem Fotomajczykiem oraz Renatą i Markiem Markowskimi. W tej sali została także ustawiona szopka dotykowa wykonana przez Filipa Fotomajczyka. Natomiast szopki z kategorii OFF zaprezentowano w holu wejściowym oraz w szóstej sali. Szopki te zostały uzupełnione prezentacją świecącego na zielono neonu w kształcie smoka.

Po raz kolejny przez sale wystawy prowadziła postać Oli w ramach trasy edukacyjnej „Zbieraj pieczętki z Olą”. W holu na specjalnej planszy były prezentowane postaci z krakowskich legend, a obok wyłożono karty pracy z zarysem szopki i z przedstawieniem jedynie Świętej Rodziny. Można było na nich odbić pieczętki w różnych kolorach tuszu z postaciami z legend. W poszczególnych salach natomiast zainstalowano prezentery z informacjami

o postaciach przedstawionych na planszach. Trasę uzupełniono dotykowymi tyflografikami z odpowiednimi do prezentacji postaciami oraz kodami QR odsyłającymi do ich audiodeskrypcji, co wzmocniło dostępność wystawy i tradycji szopkarstwa krakowskiego.

W sali obok holu wystawowego znajduje się stałe Miejsce Żywej Pamięci – Sala Obrad Jury Konkursu Szopek im. Jerzego Dobrzyckiego. Pomieszczenie o amfiteatralnym układzie, z tabliczkami upamiętniającymi zmarłych członków składu sędziowskiego przygotowano specjalnie na obrady jurorów. Prezentowana jest tu najstarsza szopka ze zbiorów Muzeum Krakowa z 1945 roku autorstwa Tadeusza Ruty oraz szopka Katarzyny Rackiej z 2012 roku. Na ekranie były wyświetlane wywiady z szopkarzami nagrane w ostatnim roku w ramach grantu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Szopkarskie rody. Przeszłość przyszłości dla rozwoju rzemiosła szopkarstwa krakowskiego”.

Dodatkowo, przy dziełach mistrzów szopkarskich, zamieszczono karty z kodami QR odsyłającymi do wywiadów i informacji o autorach. W ramach dostępności przygotowano audiodeskrypcję sal oraz szopek wyróżnionych pierwszą nagrodą w każdej z ocenianych kategorii.

Na pokonkursowej wystawie szopek przeprowadzono dużą liczbę zajęć: 100 warsztatów, w których wzięło udział 2069 uczestników oraz 23 oprowadzania dla grup (453 uczestników), które prowadzili pracownicy Muzeum Krakowa (oddział Pałac Krzysztofora i Dział Szopek Krakowskich). 56 oprowadzań zrealizowali też przewodnicy zewnątrzni z Agencji Usług Przewodnickich i Turystycznych „Renesans” (1698 uczestników). W ramach programu *Kraków naprawdę dla wszystkich* przeprowadzono zajęcia dla osób z problemami wzroku i słuchu (w sumie 10 uczestników), a w warsztatach *Kraków od kołyski* adresowanych do rodziców i opiekunów z dziećmi (do 2 roku życia) oraz rodziców spodziewających się potomstwa wzięło udział 12 osób. Zaś spotkanie z cyklu *Zaczarowany Kraków, czyli czytanie na śniadanie* zgromadziło 10 osób. Ponadto jak co roku szkolenia dla przewodników miejskich po Krakowie zostały zrealizowane przez kuratorkę wystawy Małgorzatę Niechaj oraz w ramach programu *Przewodnicy 2.0* (45 osób). W sumie w tych zajęciach oraz innych wydarzeniach związanych z konkursem i wystawą (konkurs na Rynku, wernisaż, finisaż, rozdania nagród dla dorosłych i osobno dla dzieci) wzięło udział 1364 osób.

Ponadto w ramach grantu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Szopkarskie rody. Przeszłość przyszłości dla rozwoju rzemiosła szopkarstwa krakowskiego” szopkarze przeprowadzili przed konkursem warsztaty (w sumie 41 zajęć dla 516 uczestników): dla dzieci (prowadziła je Anna Malik), dla młodzieży (Filip Fotomajczyk, Andrzej Malik), dla rodzin

(Jakub Zawadziński), a Wiesław Barczewski po raz kolejny poprowadził specjalne warsztaty dla dorosłych – w tym roku były to już dwie grupy: dla zaawansowanych i początkujących. Dodatkowo w grudniu odbyły się na wystawie 4 spotkania (wzięło w nich udział 132 osoby) z Andrzejem Ożogiem i Jakubem Zawadzińskim, którzy prezentowali tajniki sztuki szopkarstwa krakowskiego. Jak już wspomniano, odbyła się też gra terenowa „Kraków w szopce”, w której udział wzięło 25 uczestników. W ramach grantu wszystkich wydarzeń odbyło się 56, a uczestniczyło w nich 4320 osób.

Został także przygotowany i wydany kolejny katalog pokonkursowej wystawy z informacją o poprzednim konkursie, tekstem prezentującym szopkarskie tradycje oraz ze zdjęciami szopek. Jak co roku do wystawy dodatkowo zostały wydrukowane ulotki w różnych językach o szopkarstwie oraz niematerialnym dziedzictwie. Był również tradycyjnie kalendarz prezentujący zdjęcia szopek z ostatniego konkursu.

Już od wielu lat wystawie towarzyszy plebiscyt publiczności. Głosujący wypełniali specjalne karty, a zwycięzców wyróżniono voucherami od sponsorów. Pierwsze miejsce w tym plebiscycie zdobyła szopka Kazimierza Stopińskiego, drugie – szopka Aleksandra Wełny, natomiast trzecie – szopka wykonana przez rodzinę: Beatę Gadzałę-Grzędę, Huberta Grzędę, Adama Grzędę, Arkadiusza Grzędę, Halinę Gadzałę. Kolejny raz został zorganizowany także dodatkowy plebiscyt tylko dla szopkarzy, którzy oceniali innych twórców budujących szopki. Szopkarze głosowali wyłącznie w kategoriach, w których sami nie startowali. W kategorii szopek dużych zwyciężyła szopka Anny Malik, szopek średnich – szopka Leszka Zarzyckiego, małych ex aequo szopka Wiesława Barczewskiego i Jakuba Zawadzińskiego, a miniatur – szopka Jana Kirsza.

Wystawa szopek krakowskich była nietypowa, gdyż obok szopek krakowskich pokazano szopki włoskie. Szopki mistrzów z Caltagirone uzupełnione planszami, tekstami, zdjęciami i filmami uświadamiały zwiedzających, w jak różnych kierunkach prezentacji misterium Bożego Narodzenia poszły tradycje włoska i polska (szczególnie krakowska).

Szopki tradycyjnie były prezentowane w salach wystaw czasowych na drugim piętrze w Pałacu Krzysztofory przy Rynku Głównym, głównej siedzibie Muzeum Krakowa. Jest to sprawdzona, świetna lokalizacja dla odwiedzających, zarówno mieszkańców, jak i turystów. To kolejny rok, gdy szopkarze wykonali i przynieśli na konkurs rekordowo dużo szopek, wśród których większość była bardzo rozbudowana, ciekawa, wykonana na wysokim poziomie. To znowu stanowiło niezwykle wyzwanie dla jurorów, którzy po długich debatach przyznali wiele nagród i wyróżnień. Wszystkich zaskoczyła duża liczba ciekawych i różno-

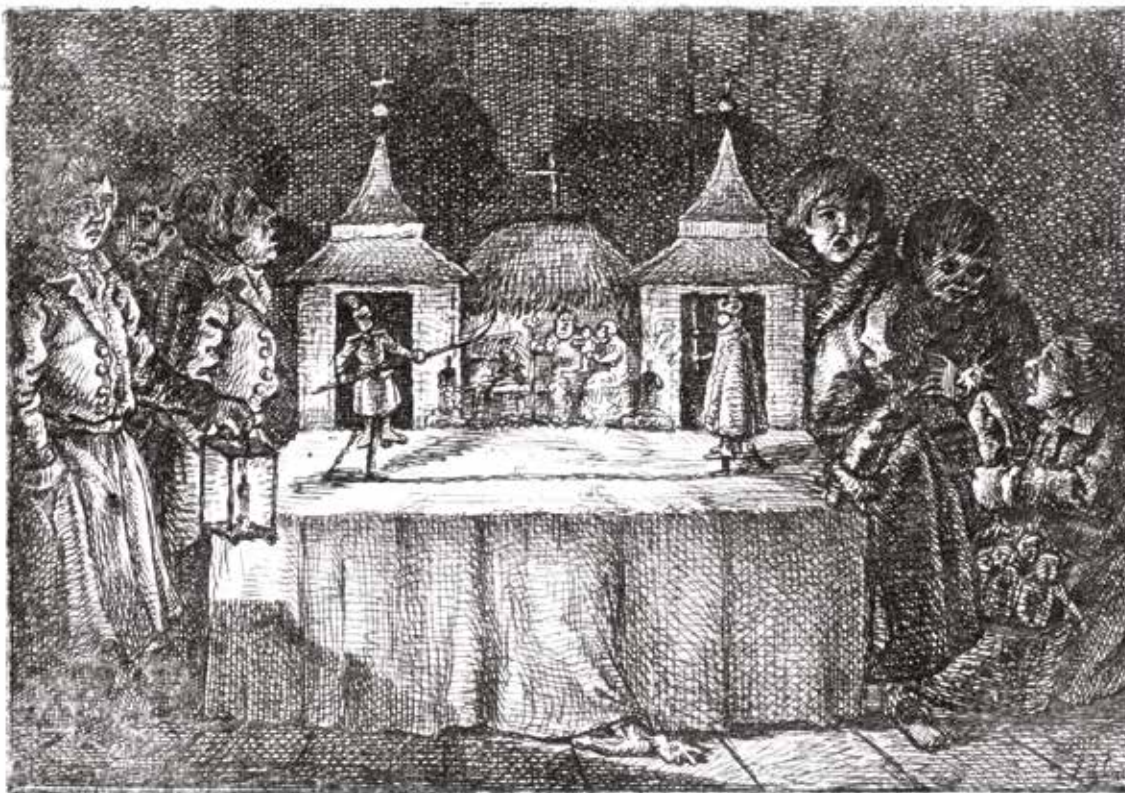
rodnych prac z kategorii OFF. W kategorii szopek dorosłych mistrzowie tworzą dzieła coraz ciekawsze, piękniejsze i bardziej dopracowane, a czasem zaskakujące w pomysłowości. Od kilku lat widoczny jest napływ wielu nowych i młodych twórców, a szczególnie zwiększa się liczba kobiet. W dużej mierze przyczyniły się do tego organizowane przez Muzeum Krakowa warsztaty dla dorosłych prowadzone przez mistrza Wiesława Barczewskiego, który, jak widać, skutecznie zaszczerpił bakcylią szopkarstwa. Podobna sytuacja dotyczy szopek rodzinnych, młodzieżowych i dziecięcych – wielu autorów dokształca się na muzealnych warsztatach. Dlatego też z roku na rok zauważamy rozwój umiejętności szopkarskich, co przejawia się w pomysłowości ukazania architektury Krakowa i różnorodności scen, postaci, dodatkowych prezentacji, w dostrzeganiu rocznic i jubileuszy, co świadczy o rozwoju i zdobywaniu doświadczenia przez twórców. Wystawa szopek w roku 2024 zaoferowała więcej szopek i była jeszcze ciekawsza od zeszłorocznej, więc nie dziwi szczególne zainteresowanie zadowolonych odbiorców, zarówno turystów indywidualnych, jak i grup: dzieci, młodzieży i licznych seniorów, z kraju i zagranicy. Prezentacja krakowskich szopek w grudniu tradycyjnie wprowadzała w świąteczny nastrój krakowian i turystów, a w styczniu i lutym wzmacniała tradycję szopkarstwa. W konsekwencji wystawę obejrzało ponad 46 tysięcy zwiedzających.

Tak duży sukces Muzeum Krakowa zawdzięcza osobom pracującym przy konkursie i wystawie pokonkursowej szopek krakowskich. A są to: Małgorzata Niechaj (kierownik i kurator), Izabela Okręglicka (zastępca kierownika ds. konkursu), Olga Jania (asystent kuratora), Andrzej Szoka, Monika Widzicka, Alicja Dobosz (współpraca z kuratorem), Małgorzata Wojtyczka (organizacja konkursu), Marzena Przybyła (organizacja wystawy), Justyna Kasińska, Anna Cieplińska-Jaglarz (edukacja), Kinga Śliwa, Monika Kot (promocja/PR), Barbara Cisowska (redakcja), Elżbieta Szeredy (oprawa plastyczna wydawnictw), Bartłomiej Woch (aranżacja plastyczna), Rafał Bulanda, Mirosław Dumański (nadzór konserwatorski), Kamila Łata (multimedia), Marcin Gulis i Bogdan Krężel (fotografie). Nieoceniona była również pomoc przy konkursie pracowników Pałacu Krzysztofora, a także licznych wolontariuszy, którymi kierowała Katarzyna Garus.

Tym wszystkim wydarzeniom związanym z dorocznym konkursem i wystawą szopek krakowskich towarzyszyło jeszcze jedno wyjątkowe. Otóż w dniu 27 listopada 2024 roku odbyła się promocja publikacji *Szczypta iluzji, trochę kleju, czyli jak się robi szopkę krakowską* Wiesława Barczewskiego. To kolejna – uzupełniona i poszerzona – edycja cieszącej się dużym zainteresowaniem wydanej kilkanaście lat temu książki tego znanego szopkarza. Jest to wspaniała praca zachęcająca do budowania szopek krakowskich. Autor jest do-

świadczonym mistrzem szopkarskim, który tworzy szopki i startuje w konkursach szopek od kilkadziesiąt lat, zdobywając nagrody. Prowadzi także organizowane przez Muzeum Karkowa warsztaty szopkarskie. Wiesław Barczewski jest osobą wyjątkową, gdyż nie tylko chce, ale umie się dzielić tajnikami swojego szopkarskiego warsztatu. Dlatego postanowił przekazać swoje doświadczenia w książce dostępnej dla wszystkich. W czasie tego wieczoru został także upamiętniony inny wielki mistrz szopkarski – zmarły w 2023 roku Maciej Moszew. Najpierw wspomnienie o Nim przedstawił przedstawiciel młodego pokolenia Filip Fotomajczyk, który przeprowadził wywiad z mistrzem Moszewem na krótko przed Jego śmiercią. Po tej prezentacji miało miejsce otwarcie Jego pracowni, odtworzonej jak najdokładniej z przekazanego przez córkę Magdalenę Moszew wyposażenia (części umeblowania, narzędzia, materiały, rekwizyty, zdjęcia oraz elementy niedokończonej szopki na 81. Konkurs Szopek Krakowskich). Na tę miniwystawę przeznaczono osobną salę na pierwszym piętrze Pałacu Krzysztofory. Na wejściu ustawiono monitor, na którym pokazywany jest wywiad z mistrzem Maciejem Moszewem. Pracownia Macieja Moszewa, która może stać się inspiracją dla innych szopkarzy, jest kolejnym Miejscem Żywej Pamięci w Pałacu Krzysztofory, po Sali Obrad Jury Konkursu Szopek oraz Szatni Lajkonika.

Małgorzata Niechaj
Kierownik Działu Szopek Krakowskich
Muzeum Karkowa

Szopka, akwaforta Kajetana Wincentego Kielisińskiego,
lata 1832–1834, w zbiorach Muzeum Krakowa, nr inw. MHK-3112/VIII

Szopka krakowska w sztuce, literaturze i filmie

Szopki krakowskie zachwycają swoją bajkowością i magią. Zminiaturyzowane zabytki Krakowa w blasku światełek o setkach odcieni i poruszające się wśród tych fantastycznych zabudowań figurki to wyjątkowy mechaniczny spektakl, od którego trudno oderwać oczy. Można więc powtórzyć za Karolem Estreicherem młodszym (1906–1984), że feeria barw bijąca od szopki krakowskiej jest jak przyciągający wzrok blask ognia¹. Szopka krakowska, którą w swojej rozwiniętej konkursowej formie możemy uznać za pełnoprawny wytwór artystyczny, a jej autora za artystę, sama inspirowała twórców działających w innych dziedzinach sztuki. Dzieła szopkarzy i szopkarek krakowskich trafiały zatem do szkicowników, na płótna malarskie, na strony powieści i były utrwalane w filmowych kadrach.

Najstarsze XIX-wieczne formy szopek przeznaczone do wystawiania spektakli jasełkowych, z którymi chodzono w Krakowie i okolicach, znamy przede wszystkim dzięki rycinom reprodukowanym w ówczesnej prasie. Nie są to jednak wizerunki wyłącznie szopek, pokazana jest na nich również tradycja jasełkowa w jej społecznym kontekście. Już znakomity obserwator ludu, jego praktyk i zwyczajów Kajetan Wincenty Kielisiński (1808–1849) w swojej akwaforcie z lat 30. XIX wieku przedstawił wystawianie jasełek z użyciem lalek w szopce. Kielisiński, chociaż zilustrował jasełka, których świadkiem był w Medyce, a nie w Krakowie, uchwycił cechy szopki właściwe również dla starszych dzieł szopkarzy krakowskich. Konstrukcja szopki posiada symetryczną architekturę z zasłoniętym płótnem wysokim podium, gdzie ukrywa się szopkarz poruszający kukiełkami przez specjalny otwór w proscenium przed stajenką ze Świętą Rodziną. Przedstawienie odbywa się w półmroku, który kołędniczy

1 K. Estreicher, *Nie od razu Kraków zbudowano*, Kraków 1956.

Szopka, czyli jasełka krakowskie, drzeworyt według projektu Franciszka Kostrzewskiego z 1862 r., w zbiorach Muzeum Krakowa, nr inw. MHK-1648/VIII

rozsiewlają latarniami i świecami². Podobne ujęcie szopki jasełkowej widzimy na drzeworycie Henryka Pillatiego (1832–1894), który został opublikowany w „Kłosach” w 1866 roku (nr 30). Tym razem spektakl szopkowy ma miejsce w salonie mieszczańskim z udziałem dziecięcej i dorosłej publiczności. Szopka ma dwie symetryczne wieże i dach z zegarem nad sceną³. Jeszcze w inny sposób do tradycji szopkowej podszedł Michał Pocięcha (1852–1908), który w kilku swoich pracach ukazał na tle wiejskiej chaty czy też szlacheckiego dworku kolędników idących wieczorem z szopką. Grupa kolędnicza niesie dużą dwukondygnacyjną szopkę o rozbudowanej wieżowej architekturze i instrumenty muzyczne. Korowód prowadzi chłopak, który w jednej ręce trzyma latarnię, a w drugiej kukiełki w koszu⁴. Nie wiemy, gdzie dokładnie udzielali się szopkarze, którzy zainspirowali Pocięchę, lecz niewykluczone, że były to okolice Krakowa, skąd artysta pochodził. Plastyczne przedstawienie jest w tym przypadku zgodne z zachowanymi relacjami etnograficznymi na temat działalności tego rodzaju grup na przedmieściach Krakowa pod koniec

XIX stulecia⁵. Dla badaczy historii szopki krakowskiej i rozwoju jej architektury ważnym źródłem jest drzeworyt Franciszka Kostrzewskiego (1826–1911) towarzyszący zapisowi dialogów *Szopki krakowskiej* opublikowanemu przez Władysława Ludwika Anczyca (1832–1883) w „Tygodniku Ilustrowanym” w 1862 roku⁶. Grafika przedstawia dość wiernie elementy dwuwieżowej szopki z dużą kopułą pośrodku. Dostrzec można rozbudowane wzory dekoracji

² Zob. M. Waszkiel, *Szopka jako teatr*, w: *Dramaturgia szopki i jej obecność w historii teatru polskiego*, red. K. Janik, Kraków 2022, s. 56–57 (autor datuje rycinę na 1837 r. i uważa, że jej styl musiał być już wtedy uznawany za prowincjonalny w porównaniu do szopek, które można było spotkać w dużych miastach).

³ Tamże, s. 57–58.

⁴ Tamże.

⁵ *Chodzenie ze szopką w Dąbiu i po Grzegórkach* [online, dostęp 17.08.2025]. Dostępny w internecie: <<https://opowiedzmimiasto.mhk.pl/opowiesci/chodzenie-ze-szopka-na-dabiu-i-grzegorzach>>.

⁶ W. Anczyk, *Szopka czyli jasełka i gwiazdka w Krakowie*, „Tygodnik Ilustrowany” 1862, t. 5, nr 135, s. 160–170.

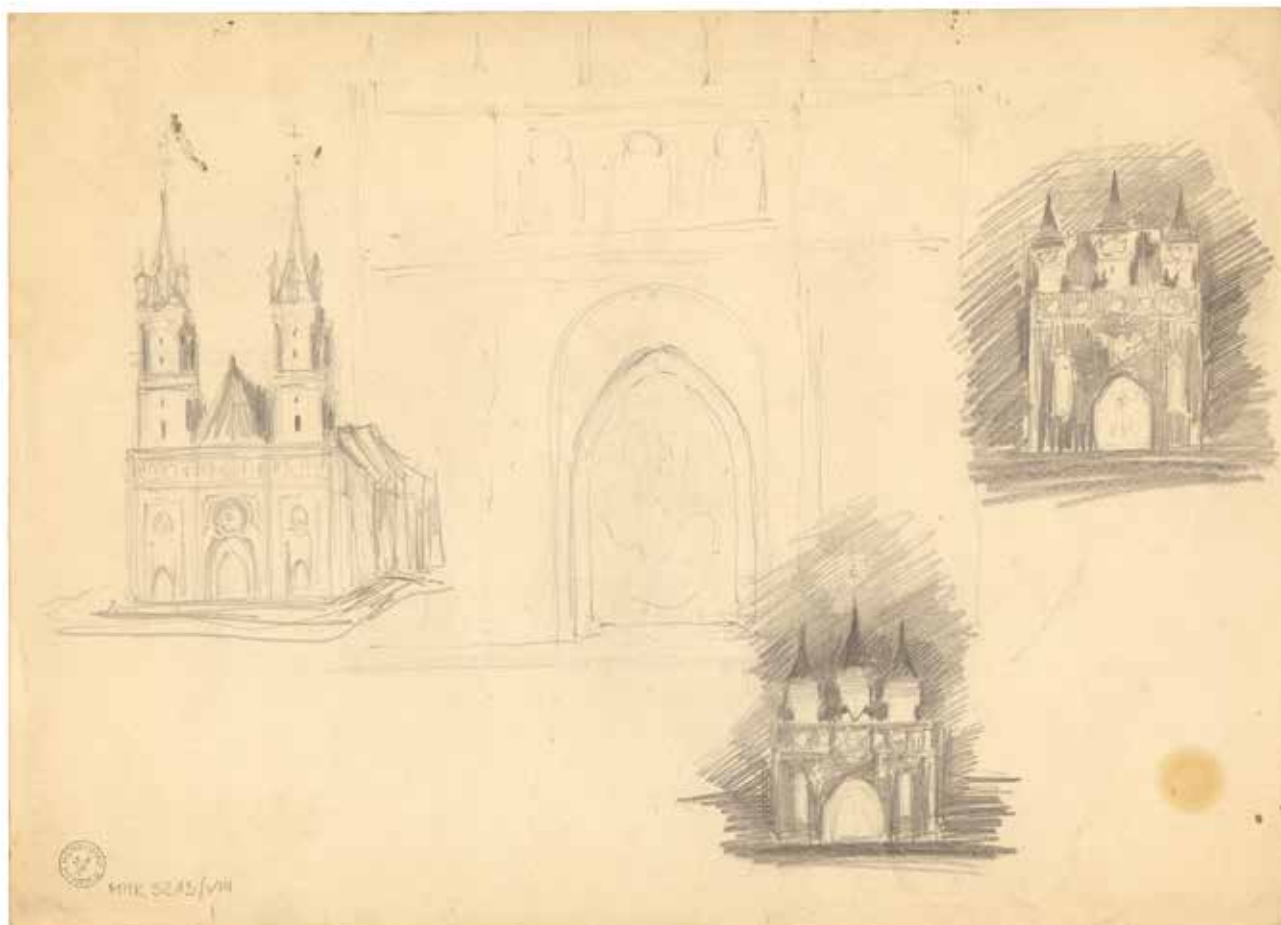
ścianek i daszków szopki, rozkład i konstrukcję okienek. Na górnym tarasie oraz w dolnej części szopki – w scenie adoracji Świętej Rodziny – widzimy nieruchome figurki, a w bocznych wieżach wychodzące do publiczności kukiełki. Przy szopce stoi też szopkarz ubrany w krakuskę. Z tego samego okresu pochodzi obraz Konstantego Dzbańskiego (1823–1897) *Z szopką*. Przedstawia on na zaśnieżonej ulicy dziewczynę sprzedającą opłatki oraz chłopaka najwyraźniej oferującego niewielką szopkę w formie stajenki do sprzedaży. Choć przedstawiona szopka bożonarodzeniowa nie posiada cech krakowskich i nie jest też pewne, czy artysta przedstawił scenę z Krakowa, to obraz świadczy o istnieniu w połowie XIX wieku zjawiska ulicznego handlu szopkami w okresie Bożego Narodzenia, który w późniejszym okresie mocno rozwinął się w przypadku wyrobów krakowskich szopkarzy.

Dalsze fazy rozwoju formy szopki krakowskiej są nam już znane dzięki zachowanym oryginalnym obiektom, począwszy od szopki Michała Ezenekiera z około 1898 roku znajdującej się w zbiorach Muzeum Etnograficznego w Krakowie (MEK). Artyści pomagają nam jednak odtworzyć wygląd mniejszych szopek krakowskich, które sprzedawano na Rynku w okresie bożonarodzeniowym i dekorowano nimi mieszkania. Stojący na tle ośnieżonych murów Krakowa sprzedawcy szopek krakowskich pojawiają się na pocztówkach, które wydawano z okazji Bożego Narodzenia. Są to między innymi reprodukcje obrazów Adama Setkowicza (1875–1945) czy Piotra Stachewicza (1858–1938). Na przełomie stuleci szopka krakowska została dostrzeżona przez środowisko artystów krakowskich jako źródło ludowego teatru, z którego można czerpać, tworząc własne projekty artystyczne. Artyści zaczęli zamawiać lub kupować szopki krakowskie. Szopkę taką zamówił dla swoich dzieci u murarza-szopkarza Stanisław Wyspiański (1869–1907) i która być może została wykonana zgodnie z jego wskazaniem⁷. Dzieło rąk krakowskich szopkarzy miał również Leon Wyczółkowski (1852–1936). Artysta umieścił fragment posiadanej szopki wraz z kukiełkami

Z szopką, mal. Konstanty Dzbański, ok. 1860 r., w zbiorach Muzeum Krakowa, nr inw. MHK-1922/III

⁷ Obecnie znajduje się w zbiorach MEK; zob. M. Oleszkiewicz, *Jasełka i kolędniczy teatrzyk bożonarodzeniowy a szopka krakowska*, w: *Dramaturgia szopki i jej obecność...*, dz. cyt., s. 26–28.

Szkice Włodzimierza Tetmajera ukazujące szopkę krakowską, ok. 1907 r., w zbiorach Muzeum Krakowa, nr inw. MHK-3213/VIII

Szopka krakowska, drzeworyt Witolda Chomicza, 1938 r., w zbiorach Muzeum Krakowa, nr inw. MHK-1904/VIII

na słynnym symbolicznym obrazie *Stańczyk lub szopka* (1898). Przedstawiona na nim szopka nabiera charakteru narodowego i stanowi krytykę polskiego społeczeństwa, które jest bezwolnie sterowane niczym kukiełki⁸. Osobne miejsce szopce poświęcił w swojej twórczości Włodzimierz Tetmajer (1861–1923), który wykonał ilustracje do *Betlejem polskiego* (1906) autorstwa Lucjana Rydla (1870–1918). Oprócz postaci inspirowanych szopkowymi lalkami interesowała Tetmajera również forma architektoniczna szopki, o czym świadczą zachowane szkice artysty.

⁸ Szopka ta również należy do kolekcji MEK; zob. M. Oleszkiewicz, *Jasełka i kołędniczy teatrzyk...*, dz. cyt., s. 26–28.

Орыг. Онеуоу. С. 1. 1938

W. Chomich

Pocztówka z reprodukcją obrazu *Krakowiak i szopki* Piotra Stachewicza, ok. 1949 r., w zbiorach Muzeum Krakowa, nr inw. MHK-1702/VIII k

ulicy Wielopole i Plant Dietlowskich. Architekt Teatru Miejskiego im. J. Słowackiego wyraźniej nawiązał do symetrycznej konstrukcji szopek krakowskich, odstających bocznych wież i centralnej kopuły, jak również inspirował się ludową formą ozdób i detali, których liczba i bogactwo miały wręcz przytłaczać odbiorcę. Projekt ten nie doczekał się jednak realizacji¹⁰.

Szopka krakowska, chociaż sama przetwarza na sposób fantastyczny i daleki od realizmu architekturę zabytków Krakowa, stała się punktem wyjścia do dalszej artystycznej kreacji. Nie można w tym przypadku nie wymienić artystów skupionych wokół kabaretu Zielony Balonik, którzy z jednej strony wykorzystali formułę dramaturgiczną szopki krakowskiej do realizacji swojego programu, jak i do krytyki panujących w ówczesnym Krakowie stosunków, a z drugiej strony stworzyli swój model artystycznej szopki krakowskiej zgodny z duchem epoki, łączący koncepcję szopki typu ezenekierowskiego z inspiracjami polską architekturą drewnianą⁹. Stylizowana w podobny sposób litografia Karola Kranikowskiego przedstawiająca szopkę krakowską, pojawiła się na pocztówce wydanej około 1907 roku przez Zarząd Główny Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie. Z kolei w 1925 roku na Międzynarodowej Wystawie Sztuki Dekoracyjnej i Wzornictwa w Paryżu wizerunek podobny do szopki krakowskiej pełnił funkcję godła nad wejściem do pawilonu polskiego, a sam projekt pawilonu autorstwa malarza Kazimierza Sichulskiego (1879–1942) również był wyraźnie inspirowany architekturą szopkową. Sięgnięcie po kształt i stylistykę szopki do stworzenia budowli realnych rozmiarów nie było jednak w 1925 roku pomysłem nowym. Jan Zawiejski (1854–1922) idąc właśnie tym tropem, zaprojektował w 1907 roku budynek Teatru Ludowego, który planowano zbudować u zbiegu

9 A. Szałapak, *Szopka krakowska jako zjawisko folkloru krakowskiego na tle szopki europejskiej. Studium historyczno-literackie*, Kraków 2012, Biblioteka Krzysztoforska nr 4, s. 167–168.

10 K. Twardowska, *Wszystko czego się nauczyłem, poświęcić chcę memu miastu rodzinnemu – Krakowowi. Najważniejsze krakowskie projekty Jana Zawiejskiego*, w: *Myslenie miastem. Architektura Jana Zawiejskiego*, Kraków 2018, s. 106–107.

Choć uznaje się, że po I wojnie światowej nastąpił kryzys tradycji szopkarskiej w Krakowie, której odrodzenie nastąpiło dopiero w 1937 roku wraz z pierwszym Konkursem Szopek Krakowskich, to jednak sama forma stylowa szopki krakowskiej cieszyła się popularnością. Widać to nie tylko na wystawie paryskiej, lecz również w projektach graficznych wykonanych w estetyce *art deco*, np. w projektach pocztówek autorstwa Wiktora Poraj-Chlebowskiego (1877–1943) czy Wacława Boratyńskiego (1908–1939). Szopka krakowska stała się też wtedy istotnym motywem dla Witolda Chomicza (1910–1984), który posługiwał się nim między innymi w projektach plakatów, które promowały od 1936 roku festiwal Dni Krakowa, oraz w grafikach przetwarzających szopkę na sposób dekoracyjny. Szopka krakowska inspirowała również artystów w okresie późniejszym. Warto w tym miejscu wspomnieć Jana Marcina Szancera (1902–1973), grafika i ilustratora książek dla dzieci, którego prace ukazują krakowski folklor za pomocą ostrej kreski, fantazyjnej kolorystyki wraz z dodatkowymi elementami narracyjnymi. Kilka grafik szopki krakowskiej Szancera opublikowano na pocztówkach świątecznych. Motyw szopki krakowskiej pojawia się również na drzeworytach Stanisława Raczyńskiego (1903–1982). Wśród współczesnych artystek krakowskich czerpiących z formy i detalu szopki krakowskiej należy wymienić Paulinę Dąbrowską-Dorożyńską, autorkę cykli prac *Nieszopki*, prezentowanych w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa w latach 2001–2003 przy okazji wystaw pokonkursowych szopek, a także Teresę Kazimierczak, autorkę hipnotyzującego obrazu *Szopka*.

Pokłosiem zorganizowania konkursu było pojawienie się nowego typu szopki krakowskiej, czyli pracy tworzonej specjalnie na coroczną szopkarską rywalizację. Przez kolejne dekady następowało rozwinięcie kanonu szopki krakowskiej przez rozbudowywanie jej formy

Fotografia z Międzynarodowej Wystawy Sztuki Dekoracyjnej i Przemysłu Współczesnego w Paryżu – fragment wystawy z szopką krakowską, 1925 r., ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego, sygn. 3/1/0/5/756

Pocztówka z reprodukcją obrazu *Wesołych Świąt!* Wiktora Poraj-Chlebowskiego, przed 1932 r., ze zbiorów Biblioteki Narodowej, sygn. DŻS XII 8b/p.54/3

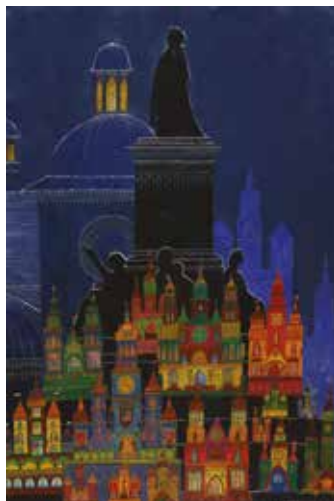

Pocztówka z reprodukcją obrazu *Wesołych Świąt!* Wacława Boratyńskiego, przed 1933 r., ze zbiorów Biblioteki Narodowej, sygn. DŻS XII 8b/p.54/3

architektonicznej przetwarzającej kolejne zabytki Krakowa, urozmaicenie kolorystyki i ornamentyki, do czego przyczyniło się upowszechnienie stosowania, w miejsce ozdobnych papierów, połyskliwej i barwnej folii aluminiowej – staniolu. Używane z rzadka w okresie międzywojennym elektryczne oświetlenie i mechanizmy stały się po II wojnie światowej standardem. W ramach kanonu szopki krakowskiej poszczególni twórcy i twórczynie wypracowali swój indywidualny styl, współdzielony niekiedy przez kilku członków szopkarskiej rodziny. Fenomenem stał się również sam konkurs, który nabrał charakteru nowego zwyczaju wpisanego w lokalny rok obrzędowy, a dla wielu szopkarzy i ich bliskich stał się rodzinną tradycją. Dziesiątki kolorowych szopek ustawionych na stopniach pomnika Adam Mickiewicza na tle kościoła Mariackiego czy Sukiennic, a następnie niesionych w barwnym korowodzie do Muzeum Historycznego Miasta Krakowa same w sobie tworzą wyjątkowe widowisko, które przyciąga mieszkańców, turystów i reporterów. Zjawisko szopkarstwa krakowskiego – tak w odniesieniu do samych dzieł szopkarzy, jak i tradycji konkursu – nie pozostało niezauważone przez reprezentantów różnych dziedzin sztuki, w tym literatury i filmu.

W przypadku tej pierwszej dziedziny warto przywołać, dziś już trochę zapomnianą, powieść *Kolorowe gwiazdy* Hanny Mortkowicz-Olczakowej (1905–1968) z 1961 roku. Jest to książka młodzieżowa, której osią fabuły jest krakowski rok obrzędowy. Akcja powieści dzieje się w latach 1955–1956. Głównym bohaterem jest kilkunastoletni chłopak Marcin Nowak, który mieszka z ojcem i dwiema siostrami w najmłodszej dzielnicy Krakowa – Nowej Hucie. Kierowany ciekawością zaczyna poznawać stary Kraków, jego zabytki, muzea oraz trady-

cje: odpust Emaus, pochód Lajkonika i szopki krakowskie. Tym samym odkrywa, wbrew woli ojca, zerwane przed laty związki jego rodziny z grodem Kraka i tradycją szopkarską. Chłopak zafascynowany szopką krakowską sam w końcu tworzy dzieło na konkurs, dzięki czemu dochodzi do pojednania skłóconej od lat rodziny. Autorka dość wiernie opisała techniki szopkarskiego rękodzieła, jak również przedstawiła okoliczności, w jakich odbywał się konkurs organizowany przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Na kartach powieści pojawiają się rzeczywiste postaci, jak dyrektor muzeum dr Jerzy Dobrzycki (1900–1972) czy szopkarze: Władysław Owsiniński (1874–1960), Franciszek Tarnowski (1889–1975), Zdzisław Dudzik (1921–1992). Niewątpliwie autorka przygotowując się do pisanie powieści, zebrała wiele informacji i ciekawostek od samych twórców szopek i członków jury konkursowego (podaje na przykład nieznaną skądinąd wiadomość, że w okresie międzywojennym znanym pośrednikiem w handlu szopkami był Stanisław Nikiel, właściciel Baru Lajkonik, lokalu restauracyjnego przy ul. Zwierzynieckiej). *Kolorowe gwiazdy* były skierowane głównie do młodego pokolenia. Książka przedstawia szopkarskie rękodzieło w taki sposób, żeby zainteresować nim młodych czytelników. W powieści Mortkowicz-Olczakowej wspólne pielęgnowanie zwyczajów spaja rodzinę pomimo przeciwności losu. Folklor i tradycja są tu przedstawione raczej w pozytywnym kontekście jako element kultury, który należy szanować i wprowadzać w ten barwny świat kolejne pokolenia. Zupełnie inną rolę przypisała kilka dekad później szopce krakowskiej Zośka Papużanka w książce *Szopka* z 2012 roku. Tematem powieści są również trudne relacje krakowskiej rodziny. Szopka krakowska pojawia się w jednym z rozdziałów: chłopiec o imieniu Maciuś tworzy szopkę na

Szopki krakowskie pod pomnikiem Adama Mickiewicza, mal. Paulina Dąbrowska-Dorożyńska, 2002 r., w zbiorach Muzeum Krakowa, nr inw. MHK-297/X a

*Szopka krakowska Stanisława Paczyńskiego, która została wykorzystana w serialu *Z biegiem lat, z biegiem dni...*, 1978 r., w zbiorach Muzeum Krakowa, nr inw. MHK-48/X a*

konkurs w tajemnicy przed swoją mamą. Sprawa wychodzi na jaw, gdy młodego szopkarza odwiedza pracownik muzeum w celu wręczenia mu nagrody. Sukces chłopca nie jest jednak powodem do dumy i radości, lecz staje się zarzewiem kolejnych rodzinnych nieporozumień. W przypadku powieści Papużanki tytułowa szopka jest symbolem niezdrowych, wręcz karykaturalnych relacji rodzinnych, których nawet blask dzieła z papieru i staniolu wykonanego przez dziecko nie może ocieplić. Szopka krakowska nie doczekała się jeszcze literackiego opisu, który dorównałby urzekającemu przedstawieniu śląskiej szopki przez Olgę Tokarczuk¹¹. Jednak do swoich strof wprowadzali szopkę krakowską krakowscy poeci. Wspomniał ją Jan Sztudynger (1904–1970) w jednej ze swoich fraszek poświęconych Krakowowi pt. *Krakowski order*:

*Kraków płaci kopcem
Lub... figurką w szopce*¹².

Urzekająco zachwyty nad blaskiem szopki z jej kruchą konstrukcją z papieru, tektury i cynfolii przedstawił w utworze *Tu czas tak wolno umiera* (1993) Leszek Wójtowicz, poeta związany z kabaretem Piwnica pod Baranami. Muzykę do tego melancholijnego tekstu oddającego atmosferę Krakowa sprzed lat, napisał Grzegorz Turnau, a utwór ten jest śpiewany przez piwnicznych artystów w okresie świątecznym. Wspomnieć należy też o nieformalnym hymnie szopkarskim *Krakowski szopkarz* (2018), do którego słowa napisali Wiesław Barczewski i Anna Kocielińska. Słowa piosenki nawiązują do szopkarskiego trudu w tworzeniu precyzyjnych dzieł, ale też do pasji związanej z tym rękodziełem¹³.

Szopka krakowska pojawiała się również w filmowych kadrach. Oczywiście najczęściej w filmach dokumentujących tę wyjątkową krakowską tradycję. Można w tym przypadku wymienić na przykład audycję telewizyjną *Architektura papieru i złota* (1975) z cyklu *Piórkami i węglem* Wiktora Zina (1925–2007), w której wyjaśnione zostały zasady budowy szopki, przedstawiona jej tradycja oraz ukazani niektórzy twórcy jak Zdzisław Dudzik czy Maciej Moszew (1940–2023)¹⁴. W 1986 roku powstał film produkcji TVP Kraków *Szopka pana Stanisława* (realizacja Joanna Wierzbicka), który przedstawia jednego z wybitniejszych

11 O. Tokarczuk, *Bardo. Szopka*, w: *Gra na wielu bębenkach*, Kraków 2020, s. 126–146.

12 J. Sztudynger, *Krakowskie piórka*, Kraków 1956, s. 23.

13 *Krakowski szopkarz – hymn szopkarzy* [online, dostęp 24.08.2025]. Dostępny w internecie: <<https://opowiedzmimiasto.mhk.pl/utwory/krakowski-szopkarz-hymn-szopkarzy>>.

14 *Sztuki plastyczne i użytkowe. Architektura papieru i złota* [online, dostęp 24.08.2025]. Dostępny w internecie: <<https://cyfrowa.tvp.pl/video/sztuki-plastyczne-i-uzytkowe,architektura-papieru-i-zlota,58548152>>.

twórców szopek, czyli Stanisława Paczyńskiego, i etapy powstawania jego szopki¹⁵. Jednak szopki krakowskie były wykorzystywane również w filmach fabularnych. Szopka autorstwa wspomnianego Stanisława Paczyńskiego, którą autor wykonał w tzw. stylu ezenekierowskim w 1978 roku, posłużyła jako rekwizyt w siódmym odcinku *Kraków 1907* (1980) serialu w reżyserii Andrzeja Wajdy (1926–2016) *Z biegiem lat, z biegiem dni...* Szopka jest wnoszona przez kołędników z Krowodrzy do mieszkania Anieli Dulskiej, gdzie ma odbyć się przedstawienie zamówione przez Zbyszka. Nie dochodzi jednak do tego z powodu kłótni szopkarzy (w których wcielili się aktorzy Teatru Kolejarza) z panią Dulską. Autorką scenariusza serialu jest Joanna Olczak-Ronikier, córka wspomnianej wcześniej Hanny Mortkowicz-Olczakowej, a szopkę twórcy filmu wypożyczyli ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Bajkowość szopki krakowskiej została też zauważona przez twórców filmu *Kronika świąteczna. Część druga* (2020), w reżyserii Chrisa Columbusa z Kurtem Russelem i Goldie Hawn w rolach głównych. W produkcji Netflixa szopka Marzeny Dłużniewskiej pojawia jako elementu dekoracji fantastycznego domu św. Mikołaja.

Szopki krakowskie nie ominęły oczywiście również desek teatralnych, służąc jako element scenografii spektakli odnoszących się głównie do tradycji jasełkowej. Znanym przykładem jest szopka krakowska autorstwa Walentego Malika (1888–1953) z 1923 roku, która w 1948 roku została zakupiona do warszawskiego Teatru Lalka¹⁶. Do szopkowej tradycji odwoływał się również krakowski Teatr Rapsodyczny Mieczysława Kotlarczyka (1908–1978) w spektaklu *Szopka krakowska* z 1959 roku, w reżyserii tegoż twórcy i scenografii Jerzego Jeleńskiego, w którym przetworzono kanoniczną formę szopki zgodnie z panującym w tym czasie stylem.

Szopka krakowska stanowiła też główny rekwizyt w spektaklu *Romans z wodewilu, czyli krowoderskie zuchy*, opartego o wodewil Stefana Turskiego (1875–1945) z 1910 roku i przedstawiającego perypetie szopkarskiej rodziny Gzysmików z Krowodrzy. *Romans z wodewilu* był wielokrotnie wystawiany na deskach teatru Starego i Teatru Ludowego w Nowej Hucie, a w 1980 roku w reżyserii Marty Stebnickiej (1925–2020) został wyemitowany w Teatrze Telewizji.

Widać z tego przeglądu obecności szopki krakowskiej w sztuce, literaturze i filmie, że dzieła szopkarskich rąk mogą być inspiracją dla twórców reprezentujących różne dziedziny

15 *Szopka pana Stanisława* [online, dostęp 24.08.2025]. Dostępny w internecie: <<https://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=4217548>>.

16 J. Kilian, *Przekształcenia szopki we współczesnym teatrze polskim (pro domo sua...)*, w: *Dramaturgia szopki...*, dz. cyt., s. 64–71.

twórczości artystycznej. Szopka zachwyca, fascynuje, zawiera w sobie ciekawe opowieści o jej obecnych i dawnych twórcach, opowiada o Krakowie, jego architekturze i tradycji. Jest symbolem piękna i jednocześnie kruchości. Dla wielu twórców istotna jest dramaturgia wpisana w szopkowy spektakl i sposób prowadzenia narracji za pomocą tego wyjątkowego medium.

Andrzej Iwo Szoka
Kierownik Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa

Wybrana bibliografia:

- Anczyc Władysław, *Szopka czyli jasełka i gwiazdka w Krakowie*, „Tygodnik Ilustrowany” 1862, t. 5, nr 135, s. 160–170
- Estreicher Karol, *Nie od razu Kraków zbudowano*, Kraków 1956
- Kilian Jarosław, *Przekształcenia szopki we współczesnym teatrze polskim (pro domo sua...)*, w: *Dramaturgia szopki i jej obecność w historii teatru polskiego*, red. K. Janik, Kraków 2022, s. 64–71
- Oleszkiewicz Małgorzata, *Jasełka i kolędniczy teatrzyk bożonarodzeniowy a szopka krakowska*, w: *Dramaturgia szopki i jej obecność w historii teatru polskiego*, red. K. Janik, Kraków 2022, s. 10–35.
- Szałapak Anna, *Szopka krakowska jako zjawisko folkloru krakowskiego na tle szopki europejskiej. Studium historyczno-literackie*, Kraków 2012, Biblioteka Krzysztoforska nr 4
- Sztaudynger Jan, *Krakowskie piórka*, Kraków 1956
- Tokarczuk Olga, *Bardo. Szopka*, w: *Gra na wielu bębenkach*, Kraków 2020, s. 126–146
- Twardowska Kamila, *Wszystko czego się nauczyłem, poświęcić chcę memu miastu rodzinnemu – Krakowowi. Najważniejsze krakowskie projekty Jana Zawiejskiego*, w: *Myślenie miastem. Architektura Jana Zawiejskiego*, Kraków 2018, s. 91–158
- Waszkiel Marek, *Szopka jako teatr*, w: *Dramaturgia szopki i jej obecność w historii teatru polskiego*, red. K. Janik, Kraków 2022, s. 50–63
- Wystawa Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu*, „Sztuki Piękne” 1924/1925, nr 12, s. 559–560

szopki
dorosłych

16. Józef Madej,
III nagroda

30. Kryspin Wolny,
Nagroda im. Dyrektora
Muzeum Historycznego
Miasta Krakowa
Jerzego Dobrzyckiego

67. Roman Woźniak,
II nagroda

68. Stanisław Dudziak

79. Aleksander Wełna,
II nagroda

154. Dominik Grochal,
Franciszek Grochal

162. Filip Fotomajczyk,
wyróżnienie Dyrektora Muzeum
Historycznego Miasta Krakowa za
wrażliwość społeczną i dostrzeże-
nie miejskiej rocznicy integrującej
społeczność akademicką Politechniki
Krakowskiej

185. Zbigniew Zyman,
I nagroda

7. Jerzy Wojtas

14. Krzysztof Delkowski,
Małgorzata Konieczny,
wyróżnienie

17. Andrzej Majewski

S
Z
O
P
K
I

Ś
r
e
d
n
i
e

27. Andrzej Kosek

S
Z
O
P
K
I

Ś
R
E
D
N
I
E

66. Leszek Zarzycki,
I nagroda

71. Stanisław Malik,
III nagroda

74. Józef Tyrpa

82. Tomasz Dobosz,
wyróżnienie za innowacyjne
wykorzystanie arkady
kolumnowej i niezwykłą
umiejętność oddania dynamiki
w użytych w tej szopce figurkach

84. Zbigniew Grzech,
II nagroda

105. Bogusław Ciarach

S
Z
O
P
K
I

Ś
r
e
d
n
i
e

129. Natalia Olejarczyk

174. Dariusz Czyż

S
Z
O
P
K
I

Ś
R
E
D
N
I
E

187. Joanna Pater, Amalia Król,
Fryderyka Galas, Krystyna Kucia

191. Piotr Motyl

31. Kryspin Wolny

s
z
o
p
k
i

m
a
ł
e

42. Zbigniew Madej,
III nagroda

44. Gabriela Ganczarska

58. Jarosław Żywioł

61. Wiesław Barczewski,
I nagroda

70. Zbigniew Gillert,
II nagroda

s
z
o
p
k
i

m
a
ł
e

77. Kazimierz Stopiński

87. Stanisław Smoleń,
wyróżnienie za pomysł
rzeźbionych figurek i mechanizm

100. Jakub Zawadziński,
I nagroda

133. Danuta Piela

177. Anna Kasprzycka

183. Maciej Kozłowski

244. Małgorzata Tabor

1. Dorota Bury-Nabiałkowska,
I nagroda

4. Daniel Turbasa

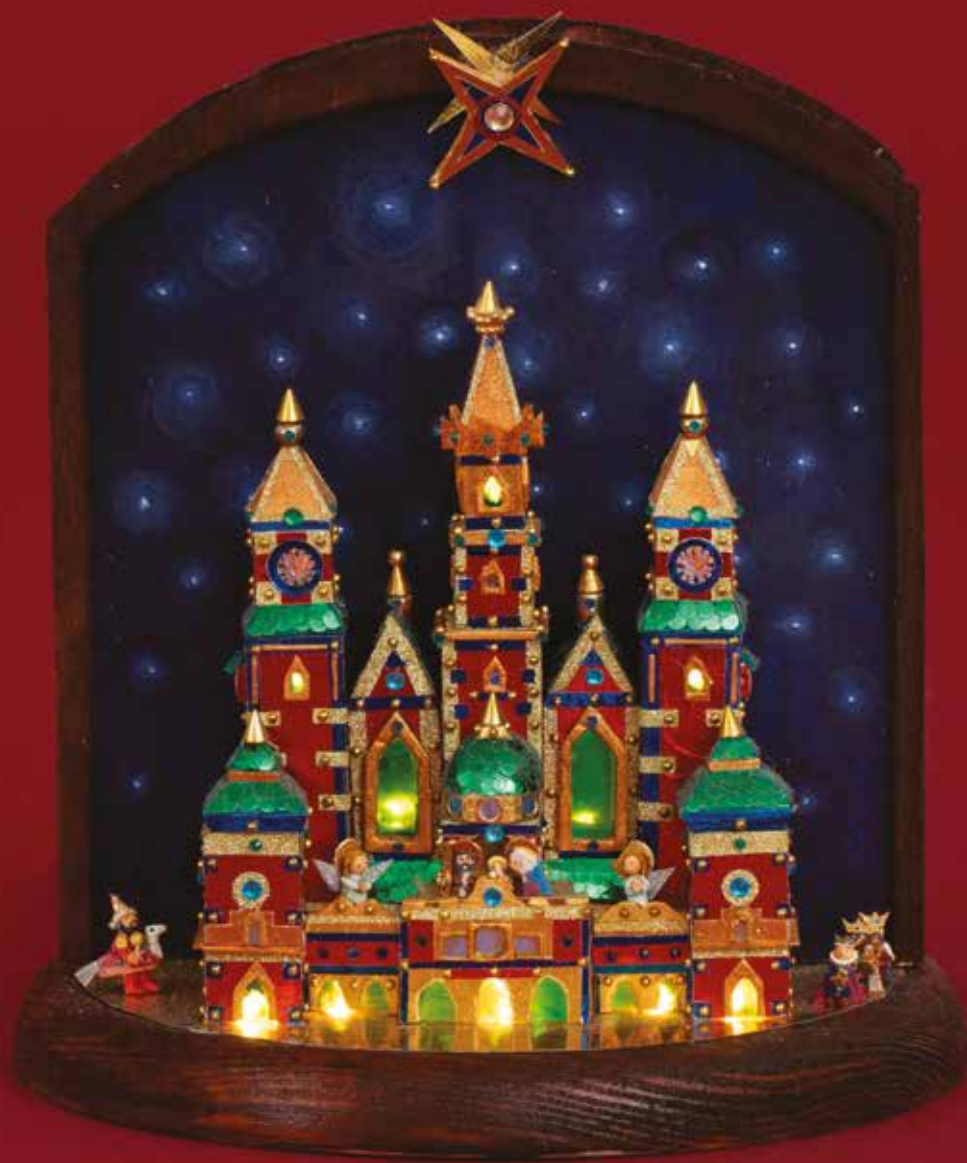
S
Z
O
P
K
I

m
i
n
i
a
t
u
r
o
w
e

10. Marcin Bojarski

11. Marcin Bojarski

S
Z
O
P
K
I

m
i
n
i
a
t
u
r
o
w
e

28. Andrzej Kosek

S
Z
O
P
K
I

m
i
n
i
a
t
u
r
o
w
e

39. Andrzej Wróbel

S
Z
O
P
K
I

m
i
n
i
a
t
u
r
o
w
e

53. Damian Kuchta,
II nagroda

69. Zbigniew Gillert,
I nagroda

S
Z
O
P
K
I

m
i
n
i
a
t
u
r
o
w
e

s
z
o
p
k
i

m
i
n
i
a
t
u
r
o
w
e

73. Jan Freiberg,
III nagroda

88. Teresa Solecka

S
Z
O
P
K
I

m
i
n
i
a
t
u
r
o
w
e

101. Magdalena Florczykiewicz

113. Roman Piątek,
wyróżnienie Dyrektora Muzeum
Historycznego Miasta Krakowa
za pomysłowe wykorzystanie
bryły Barbakanu

138. Ewa Leszczyńska

173. Beata Trebel-Bednarz,
Wacław Bednarz

203. Jan Kirsz,
I nagroda

s
z
o
p
k
i

m
i
n
i
a
t
u
r
o
w
e

szopki
młodzieżowe

83. Paulina Pała,
wyróżnienie

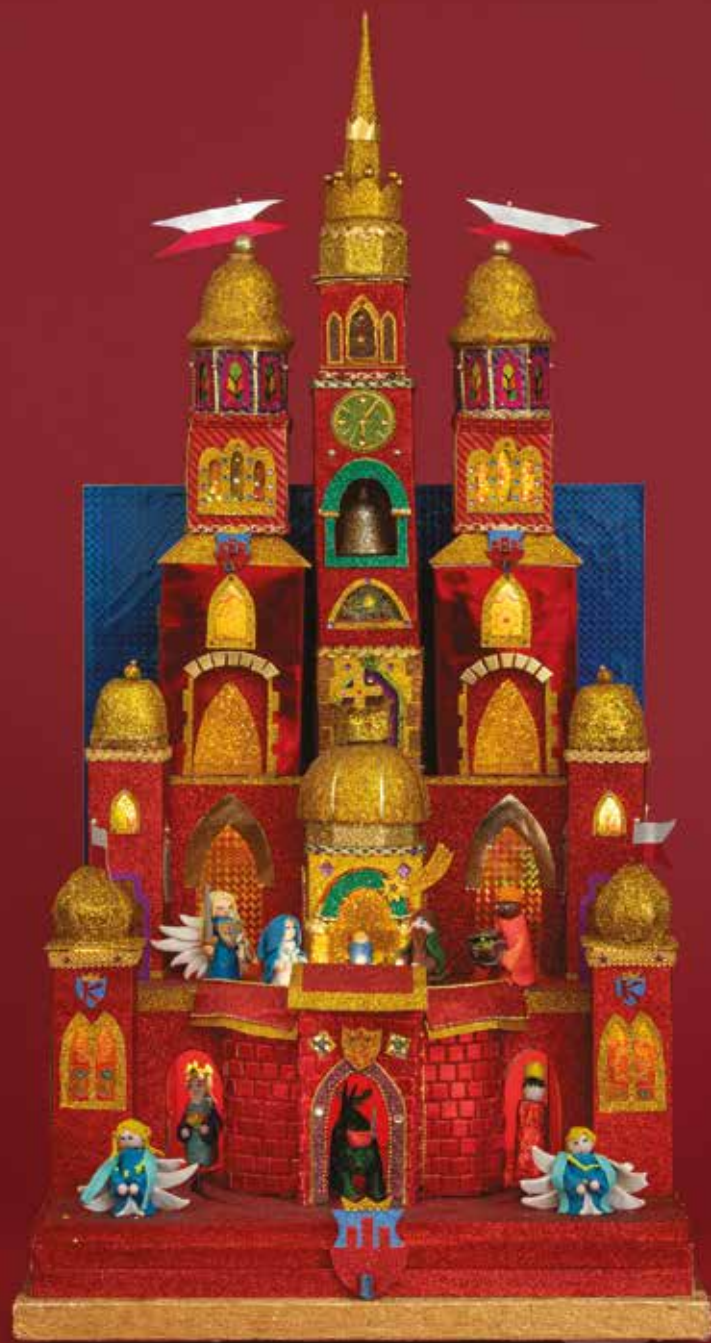
90. Stanisław Ożóg,
II nagroda

S
Z
O
P
K
I

15-17 lat

m
ł
o
d
z
i
e
ż
o
w
e

107. Bruno Jaskierny,
wyróżnienie

132. Paweł Ziobrzyński,
wyróżnienie

S
Z
O
P
K
I
15-17 lat
m
ł
o
d
z
i
e
ż
o
w
e

149. Katarzyna Strzelczyk,
I nagroda

168. Zofia Solecka,
I nagroda

169. Zofia Solecka,
Julia Nowosad,
wyróżnienie

178. Julia Nowosad,
II nagroda

S
Z
O
P
K
I

15-17 lat

m
ł
o
d
z
i
e
ż
o
w
e

23. Zuzanna Kwarcińska

S
Z
O
P
K
I
15-17 lat
m
ł
o
d
z
i
e
ż
o
w
e

32. Olaf Godawiec,
Mikołaj Orłowski,
Adrian Lubas,
Wiktor Capiga

48. Antonina Solecka,
III nagroda

119. Rafał Tyrpa,
II nagroda

122. Bartłomiej Szwaś,
wyróżnienie

S
Z
O
P
K
I

12-14 lat

m
ł
o
d
z
i
e
ż
o
w
e

152. Krzysztof Haberko,
I nagroda

182. Tymoteusz Bucko

S
Z
O
P
K
I

12-14 lat

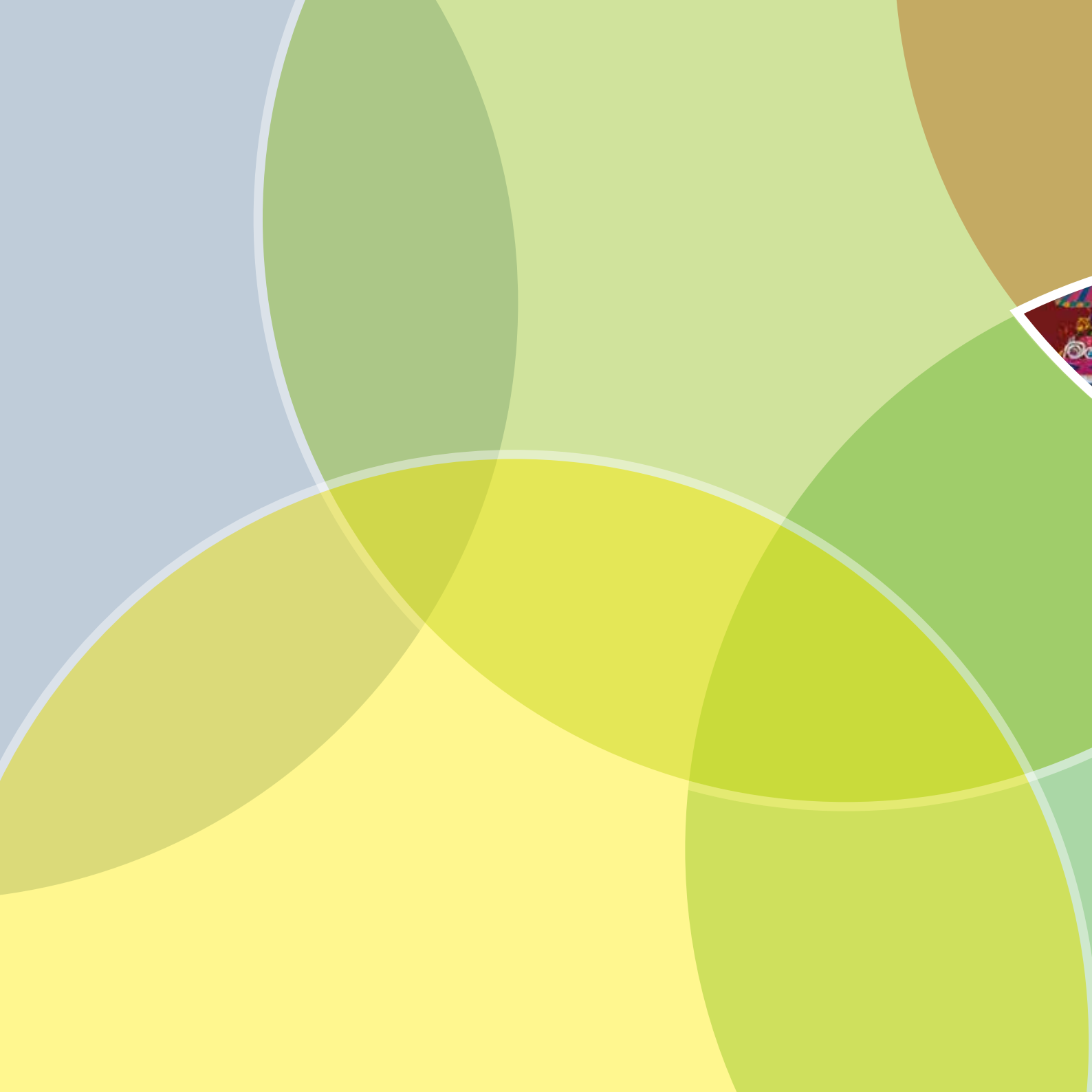
m
ł
o
d
z
i
e
ż
o
w
e

195. Adam Kostrząg,
Iwo Kobis,
Piotr Pobiega

214. Oliwia Kaczmarczyk,
Kacper Jarotek, Maria Nosek,
Karol Cholewa, Igor Goc

nagrodzone
szopki
rodzinne

22. Helena Biela,
Jakub Biela,
Nikodem Biela,
wyróżnienie

46. Joanna Pater,
Janina Pater,
Jędrzej Pater,
wyróżnienie

91. Aneta Ostasz-Wąsik,
Paulina Wąsik,
Emilia Wąsik,
Grzegorz Wąsik,
Leszek Wąsik,
III nagroda

106. Marta Dubiel-Jaskierny,
Leszek Jaskierny,
Patrycja Jaskierny,
Bruno Jaskierny,
Iwo Dubiel,
I nagroda

121. Renata Szwaś, Bartłomiej Szwaś, Andrzej Szwaś, nagroda specjalna Elżbiety Lang, kuratorki wystawy *Wodzinowski – czuły obserwator*, za wykorzystanie w szopce twórczości Wincentego Wodzinowskiego

148. Joanna Gawarecka,
Irena Klaś,
Róża Mystkowska,
II nagroda

150. Izabela Kwit-Kubowicz,
Natalia Kubowicz,
Łukasz Kubowicz,
III nagroda

184. Dominik Panek,
Angelika Zielińska-Panek,
Filip Panek, Mikołaj Panek,
II nagroda

nagrodzone
szopki
dziecięce

12. Viktoria Nowosad,
III nagroda

92. Paulina Wąsik,
I nagroda

S
Z
O
P
K
I
9-11^{lat}
d
z
i
e
c
i
ę
c
e

123. Rita Toporkiewicz,
wyróżnienie
za wyraz emocjonalny

125. Barbara Solarz,
I nagroda

S
Z
O
P
K
I
9-11^{lat}
d
z
i
e
c
i
ę
c
e

131. Adam Wiatr,
II nagroda

143. Jadwiga Śpiewła,
II nagroda

S
Z
O
P
K
I
9-11^{lat}
d
z
i
e
c
i
ę
c
e

194. Jagoda Bożętka,
Alicja Pobiega,
wyróżnienie za nawiązanie
do uroczych minionych zim

217. Emilia Dziubla,
Il nagroda

S
Z
O
P
K
I
9-11^{lat}
d
z
i
e
c
i
ę
c
e

240. Klara Rynkar,
wyróżnienie za narracyjność

64. Julian Zygmunt Gilewski,
wyróżnienie za narracyjność

93. Emilia Wąsik,
I nagroda

115. Katarzyna Matera,
nagroda dla najmłodszego
twórcy szopek krakowskich

124. Katarzyna Bednarz,
nagroda dla najmłodszego
twórcy szopek krakowskich

155. Ignacy Janas,
nagroda dla najmłodszego
twórcy szeptek krakowskich

S
Z
O
P
K
I
do 8 lat
d
z
i
e
c
i
ę
c
e

157. Kinga Ślebodzińska,
III nagroda

161. Hanna Tajak,
I nagroda

S
Z
O
P
K
I
do 8 lat
d
z
i
e
c
i
ę
c
e

164. Zofia Grochowska,
I nagroda

167. Helena Grochowska,
II nagroda

179. Kornelia Łabaj,
II nagroda

216. Marcel Przybyła,
nagroda dla najmłodszego
twórcy szopek krakowskich

S
Z
O
P
K
I
do 8 lat
d
z
i
e
c
i
ę
c
e

225. Aleksander Dudzik,
III nagroda,
nagroda dla najmłodszego
twórcy szopek krakowskich

nagrodzone
szopki
szkolne

6. Przedszkole nr 62 w Krakowie,
II nagroda

8. Szkoła Podstawowa z Oddziałami
Integracyjnymi nr 12 w Krakowie,
II nagroda

34. Centrum Kultury Podgórze,
I nagroda

35. Centrum Kultury Podgórze,
II nagroda

S
Z
O
P
K
I

S
Z
K
O
I
N
E

50. Szkoła Podstawowa
nr 27 w Krakowie,
II nagroda

55. Szkoła Podstawowa
nr 61 w Krakowie,
II nagroda

72. Szkoła Podstawowa
z Oddziałami Integracyjnymi
nr 151 w Krakowie,
II nagroda

75. Szkoła Przysposabiająca
do Pracy nr 10 w Krakowie,
wyróżnienie

85. Niepubliczne Przedszkole
„Akademia Muminków”
w Krakowie,
II nagroda

89. Szkoła Podstawowa
nr 124 w Krakowie,
II nagroda

97. Zespół Szkół
Specjalnych nr 3
w Uniwersyteckim
Szpitalu Dziecięcym
w Krakowie,
II nagroda

117. Przedszkole
Samorządowe nr 30
w Krakowie,
II nagroda

126. Przedszkole „Uśmiech”
w Krakowie,
II nagroda

127. Publiczne Przedszkole
„Glukusie” w Krakowie,
II nagroda

128. Specjalny Ośrodek
Szkolno-Wychowawczy
im. Poczty Polskiej
w Skawinie,
wyróżnienie za
dialog krakowsko-gdański

130. Samorządowe
Przedszkole nr 95
we współpracy
z Centrum Kultury
Podgórze – Klub Iskierka,
I nagroda

S
Z
O
P
K
I

S
Z
K
O
I
N
E

142. Szkoła
Podstawowa nr 11
w Jaworznie,
II nagroda

153. Szkoła
Podstawowa nr 32
w Krakowie,
II nagroda

206. Samorządowe
Przedszkole nr 80
w Krakowie,
II nagroda

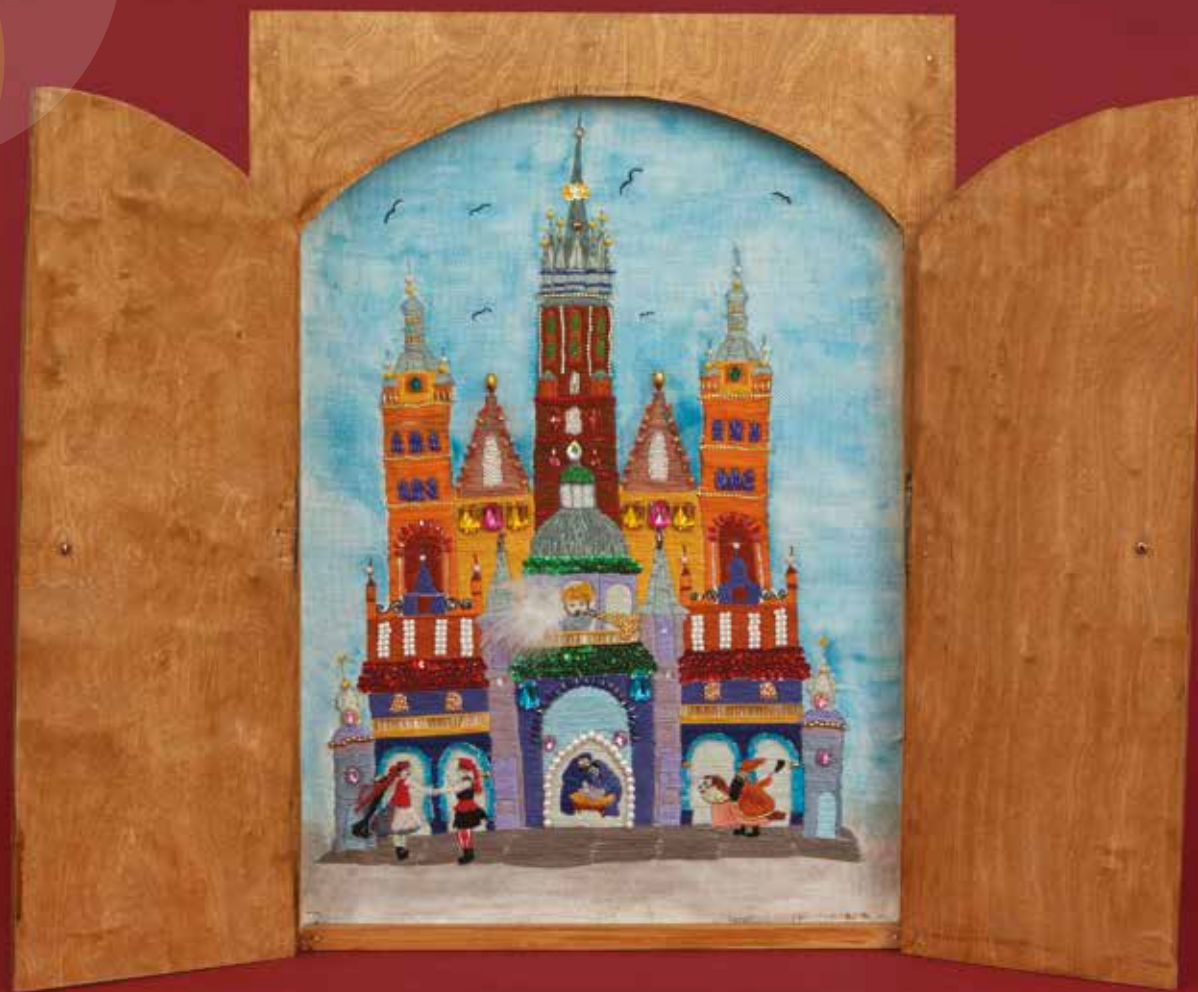

szopki
off

2. Dorota Bury-Nabiałkowska,
II nagroda

15. Marcin Bojarski

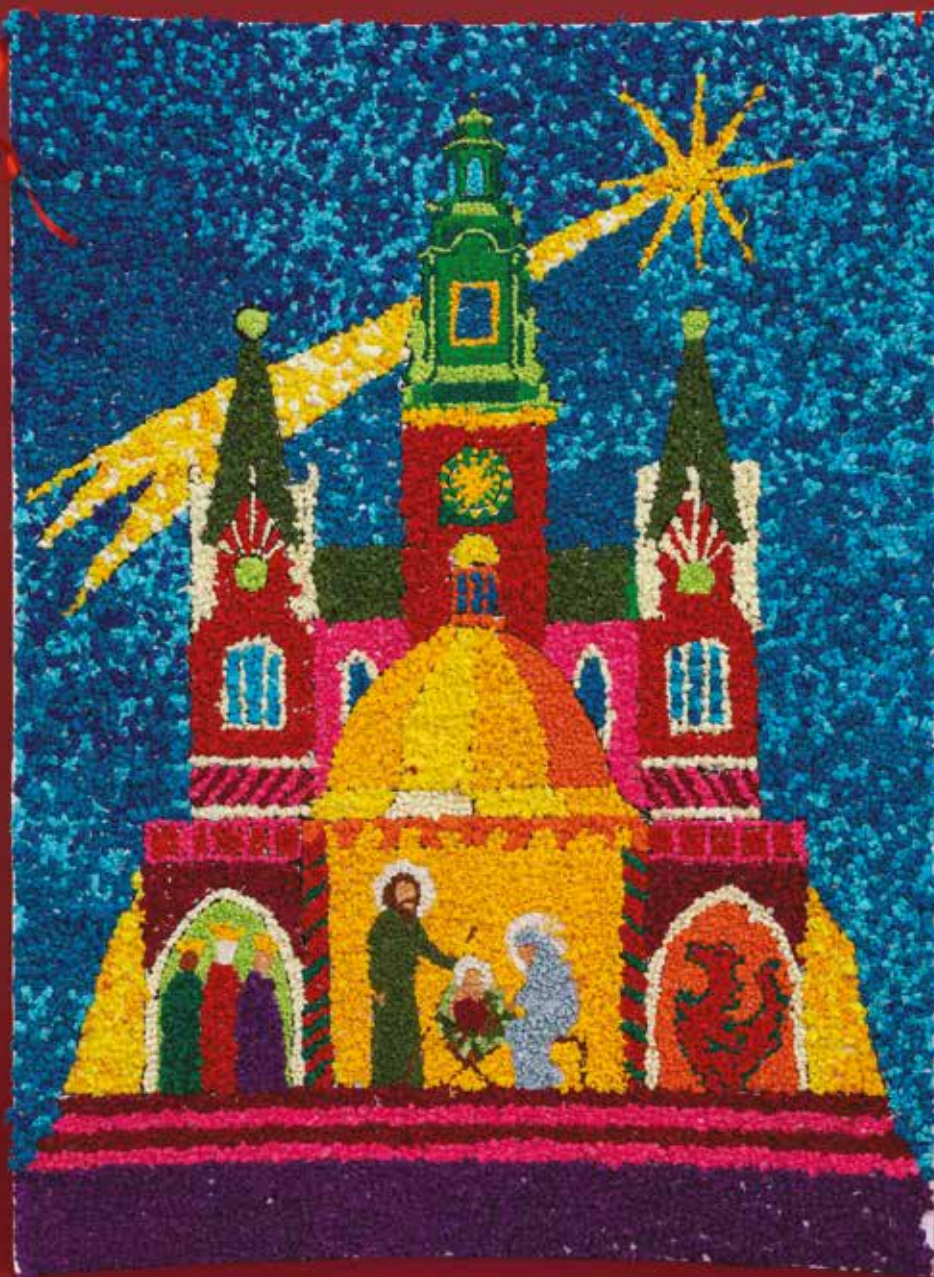
S
Z
O
P
K
I

O
f
f

26. Zbigniew Bury

36. Andrzej Pydych,
Izabela Tomaszewska,
Jan Sajkowski,
Adam Kasza,
Angelika Zielonka

37. Wiesław Grzesiczak

41. Bogna Kwiatkowska-Baster

45. Elżbieta Gołka,
III nagroda

60. Karolina
Starostka-Kokoszka,
I nagroda

86. Andrzej Studniarek

112. Roman Piątek,
Teresa Piątek

165. Andrzej Malik

175. Dariusz Czyż

207. Barbara Grodowska

208. Maria Ronda
Bautista López

209. Grzegorz Rosiek

218. Beata Gadzała-Grzęda,
Hubert Grzęda,
Adam Grzęda,
Arkadiusz Grzęda,
Halina Gadzała

220. Justyna Major

222. Katarzyna Machl
Antonina Gil,
Idzi Gil

228. Szopkarze
Centrum Terapii
Zajęciowej Kobierzyn,
II nagroda

236. Arkadiusz Goraus,
III nagroda

242. Paulina Mol

S
Z
O
P
K
I

O
F
F

246. Marta Zając,
Wojciech Jakubowski

Protokół z obrad jury 82. Konkursu Szopek Krakowskich zorganizowanego przez Muzeum Krakowa 5 grudnia 2024 roku

Dnia 5 grudnia 2024 roku odbył się 82. Konkurs Szopek Krakowskich, do którego zgłoszono 226 szopek – 65 szopek w kategorii dorosłych, 18 szopek w kategorii szopek młodzieżowych, 28 szopek rodzinnych, 46 szopek dziecięcych indywidualnych, 33 szopki szkolne oraz 36 szopek w kategorii OFF.

Jury Konkursu nie oceniało 3 szopek, które nie spełniły regulaminowych kryteriów.

Jury Konkursu obradowało w składzie:

Przewodniczący:

dr Michał Niezabitowski – Dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

Członkowie:

Anna Bednarek – historyk sztuki, kustosz, Główny Inwentaryzator Muzeum Krakowa

Rafał Bulanda – specjalista konserwacji szopek w Muzeum Krakowa

Borysław Czaraczew – architekt, przewodniczący Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa

Michał Czerski – Prezes IMAGO Centrum Sztuki Ludowej Sp. z o.o.

Teresa Komornicka-Rościszewska – etnograf, fundatorka nagród

Marta Kutniowska – Główny Plastyk Miasta

Elżbieta Lang – kustosz, historyk sztuki, Dział Historii i Sztuki Krakowa Nowoczesnego Muzeum Krakowa

Justyna Matwijewicz – etnograf, Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie

Małgorzata Niechaj – kustosz Muzeum Krakowa, historyk, kurator pokonkursowej wystawy szopek krakowskich
prof. dr hab. Grzegorz Nieć – bibliolog, historyk, polonista, Instytut Nauk o Informacji Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej

Małgorzata Oleszkiewicz – etnograf, opiekuje się Nagrodą im. Reinfussów

Zośka Papużanka – pisarka, teatrolożka

dr inż. Katarzyna Piotrowska – Zastępca Dyrektora Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa

prof. Władysław Pluta – Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie

dr hab. Łukasz Sarnat, prof. ASP – Wydział Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

Janusz Sepioł – Główny Architekt Miasta

Anna Śliwa-Suchowiak – Zastępca Dyrektora Muzeum Krakowa ds. Organizacji Działalności Podstawowej

dr Andrzej Iwo Szoka – kierownik Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa

prof. Jan Świąch – etnograf, Wydział Historyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego

Witold Turdza – historyk

Dorota Ząbkowska – etnograf, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Sekretariat:

Izabela Okręglicka – sekretarz

Anna Korbaś – księgowość

Marcin Jancik – multimedia

Szopki oceniono w sześciu kategoriach: kategorii dorosłych, kategorii młodzieżowej, kategorii rodzinnej, kategorii dziecięcej, kategorii szkolnej i kategorii OFF.

SZOPKI W KATEGORII DOROSŁYCH

Szopki dorosłych oceniano w grupach wg ich wielkości:

- gr. I – szopki duże
- gr. II – szopki średnie
- gr. III – szopki małe
- gr. IV – szopki miniaturowe

W kategorii dorosłych w poszczególnych grupach przyznano następujące nagrody:

Grupa I – szopki duże

Nagroda I:

szopka nr 185 – Zbigniew Zyman

Nagroda II:

szopka nr 67 – Roman Woźniak

szopka nr 79 – Aleksander Wełna

Nagroda III:

szopka nr 16 – Józef Madej

Wyróżnienie Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa:

szopka nr 162 – Filip Fotomajczyk za wrażliwość społeczną i dostrzeżenie miejskiej rocznicy integrującej społeczność akademicką Politechniki Krakowskiej

Grupa II – szopki średnie

Nagroda I:

szopka nr 66 – Leszek Zarzycki

Nagroda II:

szopka nr 84 – Zbigniew Grzech

Nagroda III:

szopka nr 71 – Stanisław Malik

Wyróżnienie:

szopka nr 14 – Krzysztof Delkowski, Małgorzata Konieczny

Wyróżnienie Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa:

szopka nr 82 – Tomasz Dobosz za innowacyjne wykorzystanie arkady kolumnowej i niezwykłą umiejętność oddania dynamiki w użytych w tej szopce figurkach

Grupa III – szopki małe

Nagroda I:

szopka nr 61 – Wiesław Barczewski

szopka nr 100 – Jakub Zawadziński

Nagroda II:

szopka nr 70 – Zbigniew Gillert

Nagroda III:

szopka nr 42 – Zbigniew Madej

Wyróżnienie:

szopka nr 87 – Stanisław Smoleń za pomysł rzeźbionych figurek i mechanizm

Grupa IV – szopki miniaturowe

Nagroda I:

szopka nr 1 – Dorota Bury-Nabiałkowska

szopka nr 69 – Zbigniew Gillert

szopka nr 203 – Jan Kirs

Nagroda II:

szopka nr 53 – Damian Kuchta

Nagroda III:

szopka nr 73 – Jan Freiberg

Wyróżnienie Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa:

szopka nr 113 – Roman Piątek za pomysłowe wykorzystanie bryły Barbakanu

Nagrodę im. Zofii i Romana Reinfussów otrzymał Leszek Zarzycki za całokształt twórczości i wierność tradycyjnej sztuce wykonywania szopek krakowskich.

Nagrodę im. Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa Jerzego Dobrzyckiego za szopkę nr 30 otrzymał Kryspin Wolny.

Nagrodę im. Anny Szałapak ufundowaną przez przyjaciół Anny Szałapak z Poznania otrzymał Jan Kirs.

SZOPKI OFF

Nagroda I:

szopka nr 60 – Karolina Starostka-Kokoszka

Nagroda II:

szopka nr 2 – Dorota Bury-Nabiałkowska

szopka nr 228 – Szopkarze Centrum Terapii Zajęciowej Kobierzyn

Nagroda III:

szopka nr 45 – Elżbieta Gołka

szopka nr 236 – Arkadiusz Goraus

SZOPKI RODZINNE

Nagroda I:

szopka nr 106 – Marta Dubiel-Jaskierny, Leszek Jaskierny, Patrycja Jaskierny, Bruno Jaskierny, Iwo Dubiel

Nagroda II:

szopka nr 148 – Joanna Gawarecka, Irena Kłaś, Róża Mystkowska
szopka nr 184 – Dominik Panek, Angelika Zielińska-Panek, Filip Panek, Mikołaj Panek

Nagroda III:

szopka nr 91 – Aneta Ostasz-Wąsik, Paulina Wąsik, Emilia Wąsik,
Grzegorz Wąsik, Leszek Wąsik
szopka nr 150 – Izabela Kwit-Kubowicz, Natalia Kubowicz, Łukasz Kubowicz

Wyróżnienie:

szopka nr 22 – Helena Biela, Jakub Biela, Nikodem Biela
szopka nr 46 – Joanna Pater, Janina Pater, Jędrzej Pater
Nagroda specjalna Elżbiety Lang, kuratorki wystawy *Wodzinowski – czuły obserwator*, dla szopki nr 121 autorstwa Renaty, Bartłomieja i Andrzeja Szwastów za wykorzystanie w szopce twórczości Wincentego Wodzinowskiego

SZOPKI MŁODZIEŻOWE

W kategorii młodzieżowej indywidualnej jury Konkursu nagrodziło najpiękniejsze szopki w dwóch grupach wiekowych:

Grupa I (od 12 do 14 lat)

Nagroda I:

szopka nr 152 – Krzysztof Haberko

Nagroda II:

szopka nr 119 – Rafał Tyrpa

Nagroda III:

szopka nr 48 – Antonina Solecka

Wyróżnienie:

szopka nr 122 – Bartłomiej Szwast

Grupa II (od 15 do 17 lat)

Nagroda I:

szopka nr 149 – Katarzyna Strzelczyk

szopka nr 168 – Zofia Solecka

Nagroda II:

szopka nr 90 – Stanisław Ożóg

szopka nr 178 – Julia Nowosad

Nagroda III:

szopka nr 213 – Gabriela Kaczyńska

Wyróżnienie:

szopka nr 83 – Paulina Pała

szopka nr 107 – Bruno Jaskierny

szopka nr 132 – Paweł Ziobrzyński

szopka nr 169 – Zofia Solecka, Julia Nowosad

SZOPKI DZIECIĘCE

W kategorii dziecięcej indywidualnej jury Konkursu nagrodziło najpiękniejsze szopki w dwóch grupach wiekowych:

Grupa I (do lat 8)

Nagroda I:

szopka nr 93 – Emilia Wąsik

szopka nr 161 – Hanna Tajak

szopka nr 164 – Zofia Grochowska

Nagroda II:

szopka nr 167 – Helena Grochowska

szopka nr 179 – Kornelia Łabaj

Nagroda III:

szopka nr 157 – Kinga Ślebodzińska

szopka nr 225 – Aleksander Dudzik

Wyróżnienie:

szopka nr 64 – Julian Zygmunt Gilewski za narracyjność

Grupa II (od 9 do 11 lat)

Nagroda I:

szopka nr 92 – Paulina Wąsik

szopka nr 125 – Barbara Solarz

Nagroda II:

szopka nr 131 – Adam Wiatr

szopka nr 143 – Jadwiga Śpiewła

Nagroda III:

szopka nr 12 – Viktoria Nowosad

szopka nr 217 – Emilia Dziubła

Wyróżnienie:

szopka nr 194 – Jagoda Bożętka, Alicja Pobiega za nawiązanie do uroczych minionych zim

szopka nr 123 – Rita Toporkiewicz za wyraz emocjonalny

szopka nr 240 – Klara Rynkar za narracyjność

Równorzędne nagrody dla najmłodszego twórcy szopek krakowskich ufundowane przez Artim Sp. z o.o. otrzymali:

szopka nr 115 – Katarzyna Matera

szopka nr 124 – Katarzyna Bednarz

szopka nr 155 – Ignacy Janas

szopka nr 216 – Marcel Przybyła

szopka nr 225 – Aleksander Dudzik

SZOPKI SZKOLNE

Nagroda I:

szopka nr 34 – Centrum Kultury Podgórze

szopka nr 130 – Samorządowe Przedszkole Nr 95 we współpracy z Centrum Kultury Podgórze – Klub Iskierka

Nagroda II:

szopka nr 6 – Przedszkole nr 62 w Krakowie

szopka nr 8 – Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 12 w Krakowie

szopka nr 35 – Centrum Kultury Podgórze

szopka nr 50 – Szkoła Podstawowa nr 27 w Krakowie

szopka nr 55 – Szkoła Podstawowa nr 61 w Krakowie

szopka nr 72 – Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 151 w Krakowie

szopka nr 85 – Niepubliczne Przedszkole „Akademia Muminków” w Krakowie

szopka nr 89 – Szkoła Podstawowa nr 124 w Krakowie

szopka nr 97 – Zespół Szkół Specjalnych nr 3 w Uniwersyteckim Szpitalu Dziecięcym w Krakowie

szopka nr 117 – Przedszkole Samorządowe nr 30 w Krakowie

szopka nr 126 – Przedszkole „Uśmiech” w Krakowie

szopka nr 127 – Publiczne Przedszkole „Glukusie” w Krakowie

szopka nr 142 – Szkoła Podstawowa nr 11 w Jaworznie

szopka nr 153 – Szkoła Podstawowa nr 32 w Krakowie

szopka nr 206 – Samorządowe Przedszkole nr 80 w Krakowie

Wyróżnienie:

szopka nr 75 – Szkoła Przysposabiająca do Pracy nr 10 w Krakowie

szopka nr 128 – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Poczty Polskiej w Skawinie za dialog krakowsko-gdański

NAGRODY 82. KONKURSU SZOPEK KRAKOWSKICH UFUNDOWALI:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Krakowskie Zakłady Automatyki S.A.

Krakowski Holding Komunalny S.A.

PGE Energia Ciepła S.A.

IMAGO Centrum Sztuki Ludowej

ARTIM Sp. z o.o.

Totalizator Sportowy Sp. z o.o. Oddział w Krakowie (marka LOTTO)

Gamescape Sp. z o.o.

Czuczu: Zabawki edukacyjne dla dzieci

Świat Młodych Techników w Krakowie

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa

Towarzystwo Strzeleckie „Bractwo Kurkowe” w Krakowie

Przyjaciele Anny Szałapak z Poznania – fundatorzy Nagrody im.

Anny Szałapak

Panie Magdalena Knychalska i Krystyna Reinfuss-Janusz, fundatorki

specjalnej Nagrody im. Zofii i Romana Reinfussów

Teresa Komornicka-Rościszewska

Rada Dzielnicy XVIII Nowa Huta

Partnerzy główni wystawy pokonkursowej:

Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie

Hotel Mercure Kraków Stare Miasto

Mecenas Muzeum: Wodociągi Miasta Krakowa S.A.

Słodkości zapewniła: Piekarnia Cukiernia EKLER

SEKRETARZ

Izabela Okręglińska

PRZEWODNICZĄCY
dr Michał Niezabitowski

Spis wszystkich szopek zgłoszonych do 82. Konkursu Szopek Krakowskich

Kolejność prezentowania szopek odpowiada kolejności rejestracji szopek do Konkursu

SZOPKI DOROSŁYCH

Szopki duże

- 16. Józef Madej
- 30. Kryspin Wolny
- 67. Roman Woźniak
- 68. Stanisław Dudziak
- 79. Aleksander Wełna
- 154. Dominik Grochal, Franciszek Grochal
- 162. Filip Fotomajczyk
- 185. Zbigniew Zyman
- 239. Anna Malik

Szopki średnie

- 7. Jerzy Wojtas
- 14. Krzysztof Delkowski, Małgorzata Konieczny
- 17. Andrzej Majewski
- 25. Piotr Kwiatkowski
- 27. Andrzej Kosek
- 52. Piotr Polak
- 66. Leszek Zarzycki
- 71. Stanisław Malik
- 74. Józef Tyrpa
- 82. Tomasz Dobosz
- 84. Zbigniew Grzech
- 96. Sławomir Łękowski
- 105. Bogusław Ciarach
- 108. Barbara Pyzik
- 129. Natalia Olejarczyk
- 139. Stanisław Bańdo
- 174. Dariusz Czyż
- 187. Joanna Pater, Amalia Król, Fryderyka Galas, Krysztyna Kucia
- 191. Piotr Motyl
- 193. Julia Cyganik

Szopki małe

- 31. Kryspin Wolny
- 42. Zbigniew Madej
- 44. Gabriela Ganczarska

- 47. Magdalena Florczykiewicz
- 58. Jarosław Żywioł
- 61. Wiesław Barczewski
- 70. Zbigniew Gillert
- 76. Kazimierz Stopiński
- 77. Kazimierz Stopiński
- 87. Stanisław Smoleń
- 100. Jakub Zawadziński
- 133. Danuta Pielą
- 177. Anna Kasprzycka
- 180. Barbara Muniak
- 183. Maciej Kozłowski
- 204. Tomasz Grochal
- 244. Małgorzata Tabor

Szopki miniaturowe

- 1. Dorota Bury-Nabiłkowska
- 4. Daniel Turbasa
- 10. Marcin Bojarski
- 11. Marcin Bojarski
- 20. Angelika Bzdorń
- 28. Andrzej Kosek
- 38. Andrzej Wróbel
- 39. Andrzej Wróbel
- 53. Damian Kuchta
- 69. Zbigniew Gillert
- 73. Jan Freiberg
- 88. Teresa Solecka
- 99. Magdalena Florczykiewicz
- 101. Magdalena Florczykiewicz
- 113. Roman Piątek
- 138. Ewa Leszczyńska
- 173. Beata Trebel-Bednarz, Wacław Bednarz
- 203. Jan Kirs
- 229. Kamila Kochan

SZOPKI MŁODZIEŻOWE

Grupa II (15–17 lat)

- 83. Paulina Pala

- 90. Stanisław Ożóg
- 107. Bruno Jaskierny
- 132. Paweł Ziobrzyński
- 149. Katarzyna Strzelczyk
- 168. Zofia Solecka
- 169. Zofia Solecka, Julia Nowosad
- 178. Julia Nowosad
- 213. Gabriela Kaczyńska

Grupa I (12–14 lat)

- 23. Zuzanna Kwarciańska
- 32. Olaf Godawiec, Mikołaj Orłowski, Adrian Lubas, Wiktor Capiga
- 48. Antonina Solecka
- 119. Rafał Tyrpa
- 122. Bartłomiej Szwał
- 152. Krzysztof Haberko
- 182. Tymoteusz Bucko
- 195. Adam Kostrząg, Iwo Kobis, Piotr Pobiega
- 214. Oliwia Kaczmarczyk, Kacper Jarotek, Maria Nosek, Karol Cholewa, Igor Goc

SZOPKI RODZINNE

- 13. Katarzyna Zamulińska, Danuta Zamulińska, Justyna Zamulińska-Grzywa, Adam Grzywa
- 22. Helena Biela, Jakub Biela, Nikodem Biela
- 33. Urszula Oczkowicz, Tadeusz Oczkowicz, Aniela Oczkowicz, Julian Janawa, Aneta Janczur-Janawa, Anna Glistak, Anna Zdrojewska-Madur
- 43. Renata Podstawka, Helenka Podstawka, Ania Podstawka, Michał Podstawski, Marysia Podstawka, Józio Podstawski
- 46. Joanna Pater, Janina Pater, Jędrzej Pater
- 51. Magdalena, Ola, Maciek, Jarek, Zuzia, Martynka, Ignacy, Kacper, Grześ Syrek
- 54. Joanna Kopacz, Agata Kopacz, Mateusz Kopacz
- 56. Danuta Nagy
- 81. Jolanta Rydel, Łucja Cebula, Alicja Dzwiniel, Do-

minik Kuryłek, Anna Rydel, Jolanta Rydel, Katarzyna Rydel, Olga Rydel, Zbigniew Rydel, Emilia Sygulska
 91. Aneta Ostasz-Wąsik, Paulina Wąsik, Emilia Wąsik, Grzegorz Wąsik, Leszek Wąsik
 95. Wojciech Machowski, Janusz Machowski, Barbara Machowska, Małgorzata Chlipała, Piotr Machowski
 106. Marta Dubiel-Jaskierny, Leszek Jaskierny, Patrycja Jaskierny, Bruno Jaskierny, Iwo Dubiel
 121. Renata Szwał, Bartłomiej Szwał, Andrzej Szwał
 145. Katarzyna Jagodzińska, Jaś Jagodziński
 146. Marlena Chudzió, Adam Chudzió, Paweł Chudzió
 148. Joanna Gawarecka, Irena Kłás, Róża Mystkowska
 150. Izabela Kwit-Kubowicz, Natalia Kubowicz, Łukasz Kubowicz
 151. Karina Pastuszek, Ewa Pastuszek, Inga Prokop
 159. Alicja Wadas, Tola Wadas, Karol Wadas
 160. Grażyna Wojnarowska, Celina Dziadczyk, Katarzyna Dziadczyk
 163. Łukasz Grzegorek, Jerzy Grzegorek
 170. Anna Gibińska, Janina Gibińska, Agnieszka Bzdyk-Gibińska, Maciej Gibiński
 176. Krzysztof Sokalla, Katarzyna Pruszkowska-Sokalla, Kazimierz Pruszkowski-Sokalla
 184. Dominik Panek, Angelika Zielińska-Panek, Filip Panek, Mikołaj Panek
 201. Maria Ronda Bautista López (Klub Kultury Wola)
 202. Mikołaj Michalak, Bartek Klepek, Sebastian Chowaniec, Filip Aksamit
 212. Zuzanna Kubiak, Maria Kubiak
 231. Wioletta Kochan, Kinga Kochan, Kamila Kochan, Tomasz Kochan, Karolina Kochan

SZOPKI DZIECIĘCE

Grupa II (9-11 lat)

12. Viktoria Nowosad
 24. Antonina Kwarcińska
 92. Paulina Wąsik
 102. Łucja Cebula
 123. Rita Toporkiewicz
 125. Barbara Solarz
 131. Adam Wiatr
 143. Jadwiga Śpiewka

156. Ewelina Święch
 171. Maciej Smorawski
 172. Urszula Pojnar
 181. Pola Wójtowicz, Maja Gugała
 192. Emma Pleci, Wojciech Kuska, Katarzyna Litwin, Julia Nocoń, Hubert Rozmus
 194. Jagoda Bożętka, Alicja Pobiega
 196. Bartosz Depukat, Ewa Kasprzak, Anna Nasitowska, Wiktoria Pichór, Maria Leszczyńska
 198. Lilianna Morąg
 199. Hanna Luty, Marta Szała, Kamila Kułakowska, Anna Sowińska, Aleksandra Seroka, Agnieszka Kwiatkowska
 217. Emilia Dziubła
 227. Amelia Wojakiewicz, Karolina Bara
 235. Aniela Ślusarek
 238. Zuzanna Papier, Emilia Bucko, Marianna Cyganik, Hanna Grzędzińska
 240. Klara Rynkar

Grupa I (do lat 8)

9. Aleksander Trzaskalski
 18. Maria Jakubowska
 40. Zosia Jaje
 62. Tadeusz Maciaszek
 64. Julian Zygmunt Gilewski
 78. Liliana Kosibowicz
 93. Emilia Wąsik
 94. Franciszek Czaicki
 103. Gedeon Liśkiewicz, Sara Liśkiewicz, Eliasz Liśkiewicz
 111. Tomasz Kopec
 115. Katarzyna Matera
 116. Jan Gieroń
 124. Katarzyna Bednarz
 136. Alina Maciaszek
 155. Ignacy Janas
 157. Kinga Ślebodzińska
 161. Hanna Tajak
 164. Zofia Grochowska
 167. Helena Grochowska
 179. Kornelia Łabaj
 225. Aleksander Dudzik

216. Marcel Przybyła
 225. Aleksander Dudzik

SZOPKI SZKOLNE

6. Przedszkole nr 62 w Krakowie
 8. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 12 w Krakowie
 34. Centrum Kultury Podgórze
 35. Centrum Kultury Podgórze
 50. Szkoła Podstawowa nr 27 w Krakowie
 55. Szkoła Podstawowa nr 61 w Krakowie
 72. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 151 w Krakowie
 75. Szkoła Przystosowująca do Pracy nr 10 w Krakowie
 85. Niepubliczne Przedszkole „Akademia Muminków” w Krakowie
 89. Szkoła Podstawowa nr 124 w Krakowie
 97. Zespół Szkół Specjalnych nr 3 w Uniwersyteckim Szpitalu Dzieciątym w Krakowie
 104. Przedszkole Publiczne „Wesołe Smoki II” w Krakowie
 117. Przedszkole Samorządowe nr 30 w Krakowie
 126. Przedszkole „Uśmiech” w Krakowie
 127. Publiczne Przedszkole „Glukusie” w Krakowie
 128. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Poczty Polskiej w Skawinie
 130. Samorządowe Przedszkole nr 95 we współpracy z Centrum Kultury Podgórze – Klub Iskierka
 137. Samorządowe Przedszkole nr 28 „Na Tęczowym Wzgórzu” w Krakowie
 140. Klub Kultury Przegorzały
 141. Zespół Szkół Specjalnych nr 14 w Krakowie
 142. Szkoła Podstawowa nr 11 w Jaworznie
 144. Szkoła Podstawowa im. bł. Celiny Borzęckiej w Krakowie
 153. Szkoła Podstawowa nr 32 w Krakowie
 197. Społeczna Szkoła Podstawowa nr 3 STO w Krakowie
 206. Samorządowe Przedszkole nr 80 w Krakowie
 211. Zespół Placówek Oświatowych „Scherzo” w Krakowie
 215. Samorządowe Przedszkole nr 61 „Pod Wawelem” w Krakowie
 219. Niepubliczna Szkoła Podstawowa Cracow International School

223. Akademia Małych Einsteinów w Krakowie –
Akademia Marchońta
241. Szkoła Podstawowa nr 49 w Krakowie
242. Szkoła Podstawowa nr 58 w Krakowie
247. Szkoła Podstawowa im T. Kościuszki w Brzeziu

SZOPKI OFF

2. Dorota Bury-Nabiałkowska
3. Beata Wagula
5. Damian Drzazga
15. Marcin Bojarski
21. Krzysztof Kościelniak
26. Zbigniew Bury
36. Andrzej Pydych, Izabela Tomaszewska, Jan Saj-
kowski, Adam Kasza, Angelika Zielonka

37. Wiesław Grzesiczak
41. Bogna Kwiatkowska-Baster
45. Elżbieta Gońka
59. Andrzej Majewski
60. Karolina Starostka-Kokoszka
80. Andrzej Majewski
86. Andrzej Studniarek
98. Andrzej Ożóg
112. Roman Piątek, Teresa Piątek
114. Roman Piątek, Irena Smilginis
134. Miejskie Hafciarki
135. Marek Jesionowski
165. Andrzej Malik
166. Filip Fotomajczyk
175. Dariusz Czyż

200. Karolina Truchalska
207. Barbara Grodowska
208. Maria Ronda Bautista López
209. Grzegorz Rosiek
218. Beata Gadzała-Grzęda, Hubert Grzęda, Adam
Grzęda, Arkadiusz Grzęda, Halina Gadzała
220. Justyna Major
222. Katarzyna Machl, Antonina Gil, Idzi Gil
228. Szopkarze Centrum Terapii Zajęciowej Kobierzyn
236. Arkadiusz Goraus
242. Paulina Mol
245. Karolina Galus
246. Marta Zajac, Wojciech Jakubowski

**Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego**

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących
z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego

unesco

Polski Komitet
do spraw UNESCO

Mecenas Muzeum:

WODOCIĄGI
Miasta Krakowa

Partner:

TOWARZYSTWO
MIŁOŚNIKÓW
HISTORII
I ZABYTKÓW
KRAKOWA

Patroni medialni:

Kraków Culture
KARNET

ISBN 978-83-67828-43-7

9 788367 828437

